

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Mikkelin vankilan riskikartoitus - Työpaikan vaara- ja haittatekijät

Manninen, Teemu

2013 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Mikkelin vankilan riskikartoitus - Työpaikan vaara- ja haittatekijät

Manninen Teemu
Rikosseuraamusala
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2013

Teemu Manninen

Mikkelin vankilan riskikartoitus - Työpaikan vaara- ja haattatekijät

Vuosi 2013 Sivumäärä 78

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli laatia Mikkelin vankilan henkilöstölle riskikartoitus. Mikkelin vankila muutti uusiin tiloihin maaliskuussa vuonna 2012. Toimintaympäristö on muuttunut ja uusiin tiloihin ei ole aikaisemmin riskikartoitusta tehty. Riskikartoituksella pyrittiin kartoittamaan työpaikan vaara- ja haattatekijät. Saaduilla tuloksilla pyritään vaikuttamaan työpaikan työhyvinvoinnin parantamiseen sekä vankilan työtoimitilojen ja työympäristön kehittämiseen.

Opinnäytetyöni on kvantitatiivinen tutkimus, joka sisältää kvalitatiivista analyysia. Kysely suoritettiin sähköisesti koko Mikkelin vankilan henkilökunnalle. Kyselyn runkona olivat työturvallisuuskeskukseen (TTK) vaarojen tunnistamisen kaavakkeet. Kysely sisälsi viisi kohtaa: 1. Fysiikkaaliset vaaratekijät, 2. Tapaturman vaarat, 3. Henkinen kuormittuminen, 4. Kemialliset- ja biologiset vaaratekijät sekä 5. Ergonomia. Kysely lähetettiin 83 henkilölle. Vastausprosentti kyselyssä oli 61 % (n=51). Teoreettinen viitekehys muodostuu opinnäytetyössäni riskinarvioinnin eri prosesseista ja työsuojelun historiasta sekä erilaisista riskien määritelmistä. Nämä avaavat ja selkeyttävät riskin erilaisia käsitteitä ja ne edesauttavat tutkimuksessa olevien määritteiden purkua.

Tutkimuksessa selvitettiin laitoksessa esiintyvät vaaraa tai haittaa aiheuttavat tekijät, jotka selvisivät kyselyn myötä. Vaarana tai haittana koettiin yhdeksän eri kohtaa. Näitä olivat työpaikan lämpötila, poikkeavat tilanteet tai häiriöt, päihteiden väärinkäyttö, yksintyöskentely tai yötyö, kiire, tiedonkulku, väkivallanuhka, tartuntavaarat ja jatkuva istuminen tai seisominen. Yhteenveto tutkimuksen tuloksista toimitettiin Mikkelin vankilan yhteistyötoimikunnalle. Toimikunta käsittelee vielä myöhemmin vastauksia tarkemmin ja he päättävät mahdollisista jatkotoimista laitoksen vaaraa ja haittaa aiheuttavista tekijöistä ja niiden ehkäisemisestä ja poistamisesta. Kyselyn vastauksiin on hyvä puuttua varhaisessa vaiheessa, jotta mahdolliset vaarat ja haitat saadaan minimoitua mahdollisimman nopeasti. Tämä vähentää työtapaturmia ja läheltä piti -tilanteita. Näin työhyvinvointi ja työturvallisuus paranevat.

Asiasanat: vaara- ja haattatekijät, riskiarviointi, riskin tunnistaminen, työturvallisuus

Teemu Manninen

Risk factors at the prison of Mikkeli - Elements of danger and drawback factors

Year	2013	Pages	78
------	------	-------	----

The purpose of my dissertation was to draw up a risk survey to the staff of the prison of Mikkeli. The Mikkeli prison moved to the new premises in March 2012. The environment has changed and a risk survey has not been made to the new premises. The aim of the thesis was to survey the elements of danger and drawback factors of the job with a risk factor. The results obtained from the survey are exploited in the improvement of the work welfare and to improve develop working environment and prison premises.

My dissertation is quantitative study which contained a qualitative analysis. The inquiry was electrically performed to the staff of Mikkeli prison. The structure of the inquiry was the forms of the identification of the dangers of the Labour Protection Centre (LPC). The inquiry contained five sections: 1. Physical elements of danger, 2. Dangers of the accident, 3. Mental overload, 4. Chemical and biological elements of danger and 5. Ergonomics. The inquiry was sent to 83 persons. Answer per cent in the inquiry was 61% (n=51). The theoretical frame of reference form from the separate processes of the risk evaluation and from the history of the labor protection and from the different definitions of risks. These will open and clarify different concepts of the risks and it will also help the dismantling of the qualifiers in the study.

The adverse factors what caused danger or drawback factors were clarified by the inquiry of the study. Nine different sections were experienced as a danger or drawback. These were the temperature of the working environment, the differing situations or disturbances, the abuse of intoxicants, individual working or the night work, the hurry, the flow of information, threat of violence, the risks of infection and constant sitting or standing. The summary and results of the study was delivered to the cooperation commission of the prison of Mikkeli. The commission will process the answers more detailed and they will make decisions on the actions to prevent and eliminate all the factors what causes danger or drawback to the staff on Mikkeli prison. It is crucial to intervene to the given results of the study as early as possible in order to eliminate all the risk factors effectively. This reduces industrial accidents and kept situations from near. This way the work welfare and the industrial safety will improve in the future.

Keywords: elements of danger and drawback factors, risk assessment, identification of the risk, work safety

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Yhteiskunnallinen viitekehys	6
2.1	Lait ja lain muutosten esitykset	7
2.2	Tutkimuksessa vertailtavana olevat tutkimukset.....	9
3	Teoreettinen viitekehys	10
3.1	Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi	11
3.2	Toimiva riskinarvioinnin prosessi ja sen keskeiset osa-alueet	16
3.3	Työympäristössä esiintyviä vaara- ja haittatekijöitä	21
4	Tutkimusasetelmat	24
4.1	Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä.....	24
4.2	Tutkimuksen tavoitteet ja toteutus	26
4.3	Kyselylomakkeen teemat ja vastaajakohderyhmä	27
5	Tulokset	28
5.1	Fysikaaliset vaaratekijät.....	30
5.2	Tapaturman vaarat	34
5.3	Henkinen kuormittuminen	40
5.4	Kemialliset- ja biologiset vaaratekijät	47
5.5	Ergonomia	51
5.6	Tuloksien yhteenveto.....	55
6	Johtopäätökset.....	58
7	Pohdinta.....	60
7.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	62
7.2	Oma ammatillinen kehittyminen	63
7.3	Toimenpide- ja kehitysehdotukset.....	64
	Lähteet	66
	Kuvat	69
	Kuviot	70
	Liitteet.....	71

1 Johdanto

Opinnäytetyön kohde on Mikkelin vankilan riskikartoitus. Mikkelin vankila on Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella, Mikkelin keskustassa sijaitseva 60-paikkainen tutkintavankila Etelä-Savon, Etelä-Karjalan, Kymenlaakson ja Kanta-Hämeen alueilla rikosepäilyn vuoksi vangituille tutkintavangeille. Tehtävänä ovat myös sakonmuuntorangaistuksen ja vankeusrangastuksen täytäntöönpano ja huolehtiminen arviointikeskuksen vankilatoiminnoista Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella. Vankilan toiminta siirtyi maaliskuussa 2012 vanhasta, 160 vuotta vankilana toimineesta rakennuksesta Suomen nykyaikaisempaan vankilarakennukseen. Mikkelin vankilan henkilökuntaan kuuluvat eri ammattiryhmien edustajia. Näitä ovat johtaja ja apulaisjohtajat sekä rikosseuraamusesimiehet, valvontahenkilöstöä (vartijat), kuntoutuspuolelta psykologi, pastori, erityisohjaaja ja ohjaajia sekä talousmestari, kiinteistöhuollon, hallinnon, siivouksen, keittiön ja vankilamyymälän henkilökuntaa. Ja erillisenä yksikönä toimii terveydenhuollon henkilöstö, johon kuuluvat lääkäri, osastonhoitaja ja sairaanhoitajat. (Rikosseuraamuslaitos 2013b.)

Mikkelin vankilalla ei ole uusiin tiloihin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön laadittua riskikartoitusta. Kartoitusta edellyttävät valtion virastojen yleinen ohjaus ja yhteistyö työterveyshuollon kanssa. Itä-Suomen alueviraston työsuojelukartoituksessa 15.11.2012 kartoituksen puuttuminen kirjattiin tarkastuskertomukseen. Opinnäytetyö on valittu yhdessä vankilan johtajan kanssa, jonka ehdotuksesta valitsin opinnäytetyön aiheeksi riskikartoitusta Mikkelin vankilassa. Aihealue hyödyntää ja luo edellytykset turvallisempaan työskentelyyn Mikkelin vankilassa ja sen työympäristössä. (Vesänen 2013.)

Työpaikan vaara- ja haittatekijöiden tunnistaminen ja niihin vaikuttaminen ovat alueena mielenkiintoisia ja arvioin aiheeseen perehtymisen antavan minulle tarkoituksenmukaisia valmiuksia ymmärtää vankilan eri toimintoja entistä paremmin. Riskikartoituksen laatimisella ja siitä saatuja tuloksia pyrin hyödyntämään vankilan työtoimintatilojen ja työympäristön kehittämisessä sekä työhyvinvoinnin parantamista.

2 Yhteiskunnallinen viitekehys

Yhteiskunnallisen viitekehyksen pohjana opinnäytetyössäni on EU:n (Euroopan Union) lainsäädännön yleiset velvoitteet ja sen pohjalta luotu laki työturvallisuudesta. Työturvallisuuslain pohjalta työssäni on käyty läpi vaara- ja haittatekijöitä. Samalla olen vertaillut toisia opinnäytetöitä, joissa on käsitelty ja tutkittu työympäristön vaara- ja haittatekijöitä sekä riskikartoitusta. Näiden edellä mainittujen asioiden tärkeys ilmenee myös lakimuutosten myötä ja parannusehdotusten osalta.

EU:ssa tehdyn riskien arvioinnin -oppaan käännöksen sisältönä ovat käytännön toteutus riskien arviointivaatimuksesta. Niiden tulee sisältää ns. puitedirektiiviin 89/391/ETY (6.3 (a) ja 9.1 (a) artiklat. Opinnäytetyöhöni on sisällytetty nämä artikkelit. 12 päivänä kesäkuuta 1989 voimaan tulleet artikkelit sisältävät seuraavaa:

”6 artikla

Työnantajien yleisiä velvoitteita

3. Tämän direktiivin muiden säännösten lisäksi työnantajan on, ottaen huomioon yrityksen tai laitoksen toiminnan luonne:

a) selvitettävä työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen kohdistuvat, muun muassa työvälineiden valinnasta, käytetyistä kemiallisista aineista tai valmis-teista sekä työpaikkojen varustelusta johtuvat vaarat.

9 artikla

Työnantajien erityisiä velvollisuuksia

1. Työnantajan on:

a) pidettävä hallussaan arviointia turvallisuus- ja terveysvaaroista työssä, mukaan lukien vaarat, jotka kohdistuvat erityisille vaaroille altistuviin työntekijäryhmiin:” (Neuvoston direktiivi 89/391/ETY)

Tavoitteena on edistää työssä työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta. Kaikkien työpaikoilla työskentelevien kanssa neuvotellaan kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti ja kaikki (johto, työntekijät, heidän edustaja sekä työnantaja) osallistuvat toimintaan. Tämä on EU-oppaan mukaan toimintamalli riskien hallinnassa. (EU-opas 1996: 5.)

Työpaikalla työkykyä ylläpitävänä toiminnan sekä työsuojelu- ja työterveystoiminnan perustana ovat EU:n direktiivien mukaan riskien arviointi (Tamminen 2009: 6).

2.1 Lait ja lain muutosten esitykset

Hallitus on tehnyt esityksen eduskunnalle työturvallisuuslain muuttamista. Yleisesti lain muutoksien esityksillä on ehdotettu muutettavaksi vaarojen selvittämistä ja arviointia koskevaa pykälää työturvallisuuslaissa. Näin ollen työnantajan merkitys ja vastuu ovat kasvaneet myös riskikartoituksen laatimisen yhteydessä.

Yhtenä muutoksena ehdotetaan lain täsmentämistä työaikojen suhteen. Työajat mainittaisiin yhtenä seikkana, josta työnantajan on selvitettävä tähän liittyvät haitta- ja vaaratekijät. Sen pääasiallinen sisältö on, että nykytilassa lain tarkoituksena on työkyvyn turvaaminen ja työympäristön parantaminen. Työnantajan tulee huolehtia työntekijän terveydestä ja turvallisuudesta työssä. Työnantajan tulee olla tietoinen työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä. Esityksen tärkeimmät vaikutukset muodostuvat kolmesta osiosta. Näitä vaikutuksia ovat taloudelliset ja muut yhteiskunnalliset vaikutukset sekä vaikutukset viranomais toimintaan. Nämä esitykset ovat tulleet voimaan 1. päivänä kesäkuuta 2013 ja sen on allekirjoittanut ja hyväksynyt

3. päivänä toukokuuta Helsingissä Tasavallan Presidentti Sauli Niinistö. Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikon esityksen mukaisesti. (Hallituksen esitys HE 201/2012.)

”Työnantajan huolehtimisvelvollisuuden toteutumisen kannalta lain keskeinen päämäärä on kiinnittää huomiota järjestelmälliseen ja jatkuvaan työympäristön ja työolosuhteiden arviointiin ja parantamiseen. Tällöin on otettava huomioon muun ohella: 1) tapaturman ja muu terveyden menettämisen vaara kiinnittäen huomiota erityisesti kyseisessä työssä tai työpaikassa esiintyviin 5 luvussa tarkoitettuihin vaaroihin ja haittoihin; 2) esiintyneet tapaturmat, ammattitaudit ja työperäiset sairaudet sekä vaaratilanteet; 3) työntekijän ikä, sukupuoli, ammattitaito ja muut hänen henkilökohtaiset edellytyksensä; 4) työn kuormitustekijät; ja 5) mahdollinen lisääntymisterveydelle aiheutuva vaara. Jos työnantajalla ei ole edellä mainittuun toimintaan tarvittavaa riittävää asiantuntemusta, hänen on käytettävä ulkopuolisia asiantuntijoita, joilla on riittävä pätevyys ja muut edellytykset tehtävän asianmukaiseen suorittamiseen.

Työnantajalla tulee olla hallussaan työn vaaroja koskeva selvitys ja arviointi ja sitä on tarkistettava olosuhteiden olennaisesti muuttuessa ja se on muutenkin pidettävä ajan tasalla. Työturvallisuuslain 10 § on keskeisellä sijalla turvallisuuden hallinnassa. Säännöksen tarkoituksena ei ole vain työpaikan vaarojen ja haittojen tunnistaminen sinänsä, vaan että arvioinnin seurauksena työnantaja poistaa tai alentaa havaitut vaarat ja haitat sille tasolle, että työturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen säädösten edellyttämät vähimmäisvaatimukset täyttyvät ja että työntekijän turvallisuus ja terveys vaarantuvat mahdollisimman vähän. Tarkoituksena on, että työpaikan kaikki mahdolliset haitta- ja vaaratekijät tulisivat riittävästi käsitellyiksi.” (Hallituksen esitys HE 201/2012.)

Työturvallisuuslain 2002/738 mukaan työnantajalla ovat tietyt velvoitteet. Samalla huolehditaan työntekijän turvallisuudesta. Näiden seikkojen yhteydessä korostuvat vaara- ja haittatekijät sekä niiden syntymisen estäminen ja poistaminen. Alla on maininta lain keskeisistä kohdista, jotka myös korostuvat opinnäytetyöni eri vaiheissa.

”2 luku

Työnantajan yleiset velvollisuudet

8 § Työnantajan yleinen huolehtimisvelvoite

Työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat.

Huolehtimisvelvollisuuden laajuutta rajaavina tekijöinä otetaan huomioon epätavalliset ja ennalta arvaamattomat olosuhteet, joihin työnantaja ei voi vaikuttaa, ja poikkeukselliset tapahtumat, joiden seurauksia ei olisi voitu välttää huolimatta kaikista aiheellisista varotoimista.

Työnantajan on suunniteltava, valittava, mitoitettava ja toteutettava työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tällöin on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavia periaatteita:

- 1) vaara- ja haittatekijöiden syntyminen estetään;*
- 2) vaara- ja haittatekijät poistetaan tai, jos tämä ei ole mahdollista, ne korvataan vähemmän vaarallisilla tai vähemmän haitallisilla;*
- 3) yleisesti vaikuttavat työsuojelutoimenpiteet toteutetaan ennen yksilöllisiä; ja*
- 4) tekniikan ja muiden käytettävissä olevien keinojen kehittyminen otetaan huomioon.*

Työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta. Työnantajan on myös tarkkailtava toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisyys. Työnantajan on huolehdittava siitä, että turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon tarpeellisella tavalla työnantajan organisaation kaikkien osien toiminnassa.” (Laki ajantasaisesta lainsäädännöstä 23.8.2003/738 2 luku.)

2.2 Tutkimuksessa vertailtavana olevat tutkimukset

Tutkimuksessa oli vertailussa Tampereen ammattikorkeakoulun Samuli Soikkelin vuonna 2009 tekemä opinnäytetyö Paperilaboratorion riskikartoituksesta ja Tampereen ammattikorkeakoulun Joona Ivoson opinnäytetyö vuodelta 2010 Vaaran tunnistaminen ja riskin arviointi UPM-Kymmene tehtaan PA 1 alueella.

Paperilaboratorion riskikartoitus työssään Samuli Soikkelin tarkoitus oli selvittää Tampereen ammattikorkeakoulun vaaroja ja riskitekijöitä työskenneltäessä paperilaboratoriossa (Soikkeli, 2009: 2). Soikkeli pyrki selvittämään työympäristön ja työmenetelmien vaikutusta turvallisuuden työpaikalla. Hän käsitteli työssään yhtenä toimintamallinaan ergonomiaa. Soikkeli pyrki käsittelemään ja tarkastelemaan työturvallisuuden suositusten lisäksi myös asioita niin, että ne täyttävät lailliset vaatimukset. (Soikkeli 2009: 6.)

Ergonomiassa Soikkelin tutkimuksessa tarkoituksena oli laatia työ siten, että ihmisen tarpeet, kyvyt ja ominaisuudet otetaan suunnitellessa huomioon. Tarpeetonta kuormitusta oli tarkoitus välttää. Keskeisenä tavoitteena oli toiminnan sujuvuus ja tehokkuus sekä ihmisen terveys, hyvinvointi ja turvallisuus. (Soikkeli 2009: 12.)

Soikkelin päätelmässä kävi ilmi, että riskikartoituksen yhteydessä paperilaboratorion turvallisuusasiat olivat otettu huomioon hyvin. Yleisesti työympäristössä ja työmenetelmissä ilmeni joitakin turvallisuus seikkoja, joita tulisi miettiä tulevaisuudessa. Tärkeimmät ratkaisut turvallisuuden kannalta tehdään jo suunnitteluvaiheessa. Työmenetelmien vaarojen tarkkailu ja seuranta kuuluivat olennaisesti ennaltaehkäiseviin toimintaohjelmiin. Jatkuva turvallisuusohjeiden päivittäminen on tärkeä osa-alue. (Soikkeli 2009: 28.)

Joona Ivoson tarkoituksena työssään Vaaran tunnistaminen ja riskin arviointi UPM-Kymmene tehtaan PA 1 alueella oli päivittää vanha, vuonna 2003-2004 tehty riskinarviointi ja vaarojen tunnistaminen ajan tasalle työturvallisuuslain mukaisesti. Ivonen käsitteli opinnäytetyössään kemiallisia- ja fysikaalisia vaaratekijöitä sekä tapaturmanvaaroja. Hän vertasi työssään vanhoja sekä uusia riskejä tilastollisesti ja seurasi, kuinka vanhat riskit oli käsitelty ja esiintykö niitä vielä. (Ivonen 2010: 8,52.)

Työssään Ivonon sai riskien arvioinnin ja vaarojen tunnistamisen päivitettyä. Jatkuva vaarojen ja riskien päivittäminen on tärkeää. Ivosen työssä tarkoituksena oli saada esille mahdolliset vaarat ja haitat sekä työturvallisuuden jatkumon toteuttaminen. (Ivonen 2010: 55, 57.)

Molempien tutkimusten perusteella työpaikan riskikartoituksen laatiminen ja päivittäminen ovat tärkeässä asemassa. Tämä vahvistaa näkemystäni myös oman opinnäytetyöni tarkoituksesta. Riskien ja vaarojen päivittämistä on tärkeää jatkuvasti päivittää ja samalla työmenetelmien vaarojen tarkkailu ja seuranta ovat keskeisessä roolissa ennaltaehkäisevässä toimintaohjelmassa. Tätä painotan myös omassa opinnäytetyössäni.

3 Teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyössäni teoreettisen viitekehyksen sisällön muodostavat työsuojelu ja sen historia. Lisäksi teoreettiseen viitekehykseen sisältyvät riskinhallinnan ja riskiarvioinnin prosessin eri osa-alueet sekä riskiarvioinnin riittävä seuranta.

Tarkastellessani historiaa, työsuojelulla on jo 1800-luvun loppupuolella pyritty suojelemaan naisia ja lapsia teollisuustyön aiheuttamilta vaaroilta. Silloin sitä kutsuttiin nimellä työväensuojeluksi. Lakisääteisenä työpaikoille työsuojelu laajeni vuonna 1973. Silloin työsuojelun lähtökohtana olivat kaksi pääperiaatetta, tapaturmantorjunta ja tekninen turvallisuus. Työkykyä edistävä toiminta yleistyi 1980-luvulla, jolloin tulivat uudet painoalueet. Silloin myös henkinen työsuojelu yleistyi. 1990-luvun alussa pyrittiin parantamaan työelämän laatua ja hyvän työn toimintatapoja. Tuolloin myös työsuojelun taloudellinen merkitys korostui. Työssä jakaminen, fyysisen ja henkisen väkivallan uhka sekä ikääntyvien erityistarpeet työntekijöillä tulivat uusina työsuojelu asioina 2000-luvulla. Työsuojelua tarvitaan kaikilla toimialoilla ja sitä pyritään kehittämään jatkuvasti työympäristön muuttumisen ja kehittymisen myötä. (Työterveyslaitos ja kirjoittajat 2004: 8-9.)

Nykyään on luotu erinäisiä oppaita ja ohjeita, joilla pyritään muuttuvassa työyhteisössä puuttamaan työpaikan vaara- ja haittatekijöihin. Työelämään liittyvä epävarmuus, kiire, väkivallan uhka ja työuupumus ovat lisääntyneet työpaikoilla. Kuolemantapauksia vuosittain on arveltu esiintyvän 1800 kappaletta kaikista työnikäisistä työntekijöistä, joiden uskotaan aiheuttavan sairauksia työhön liittyvien tekijöiden seurauksena. Terveiden ja työkyvyn menetyksiä pyritään välttämään ja ehkäisemään mahdollisimman hyvissä ajoin. Yli 100 000 työtapaturmaan sattuu vuosittain ja noin 5000 ammattitautia todetaan joka vuosi. Näitä on pyrittävä ehkäisemään mm. hyvällä työympäristöllä. Nykypäivänä sosiaalinen ja henkinen hyvinvointi kuuluvat työterveyden ja työturvallisuuden lisäksi työsuojelun käsitteeseen. (Työterveyslaitos ja kirjoittajat 2004: 8-9.)

Tavoitealueina työsuojelussa voidaan luokitella viiteen eri osa-alueeseen. Näitä ovat esimerkiksi: 1. Terveystavoitteet, joihin kuuluvat mm. yksilöiden hyvinvoinnin edistäminen ja sairauspoissaolojen, ammattitautien sekä työtapaturmien vähentäminen. 2. Työympäristötavoitteet, johon sisältyvät esimerkiksi viihtyisä ja kehittävä, turvallinen ja terveellinen työympäristö. 3. Taloudelliset tavoitteet, joilla pyritään kehittämään tapaturmakustannusten vähentämistä ja työsuojelun investointeja. 4. Työvoimatavoitteet, jossa pyritään esimerkkinä eläkeiän nostamiseen. 5. Toiminnallisilla tavoitteilla on tarkoituksenaan kehittää koulutusta ja työsuojelunorganisaation toiminta suunnitelmaa sekä työsuojelun toimintaohjelmaa. Näiden viiden tavoitealueen lisäksi pyritään kestävään kehitykseen, jolla saavutettaisiin yhteiset tavoitteet työsuojelussa ja ympäristönsuojelussa. (Työterveyslaitos ja kirjoittajat 2004: 8-9.)

3.1 Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi

Opinnäytetyöni sisältönä ovat työpaikan vaara- ja hättatekijöiden tunnistaminen sekä niiden vähentäminen ja ehkäisy. Nämä ovat perinteistä työntekijän suojelua. Työsuojelu on sosiaalipolitiikan vanhin toiminta-alue. Työsuojelua määrittää työturvallisuuslaki (738/2002), jonka 10. § velvoittaa kaikkia työnantajia selvittämään, tunnistamaan ja arvioimaan työpaikan työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle aiheutuvat haitat ja vaarat. (Laki ajantasaisesta lainsäädännöstä 738/2002.)

Alla on esitetty ja avattu avainsanoja riskinhallinnan määritelmässä. Sanat riski, vaara, turvallisuus, riskinarviointi ja riskianalyysi ovat olennaisena osana opinnäytetyössäni. Sanojen merkityksellä saadaan selkeämpi kuva riskinhallinnan määritelmästä.

Riski (Risk) tarkoittaa haitallisen tapahtuman todennäköisyyttä ja vakavuutta.

Vaara (Hazard) on tekijä tai olosuhde, joka voi saada aikaan haitallisen tapahtuman.

Turvallisuus (Safety) tarkoittaa järjestelmän tilaa, jossa siihen liittyvät riskit ovat hyväksyttäviä.

Riskin arviointi (Risk assessment) on prosessi, jossa arvioidaan työntekijöiden terveydelle ja turvallisuudelle työpaikalla ilmenevästä vaarasta aiheutuva riski.

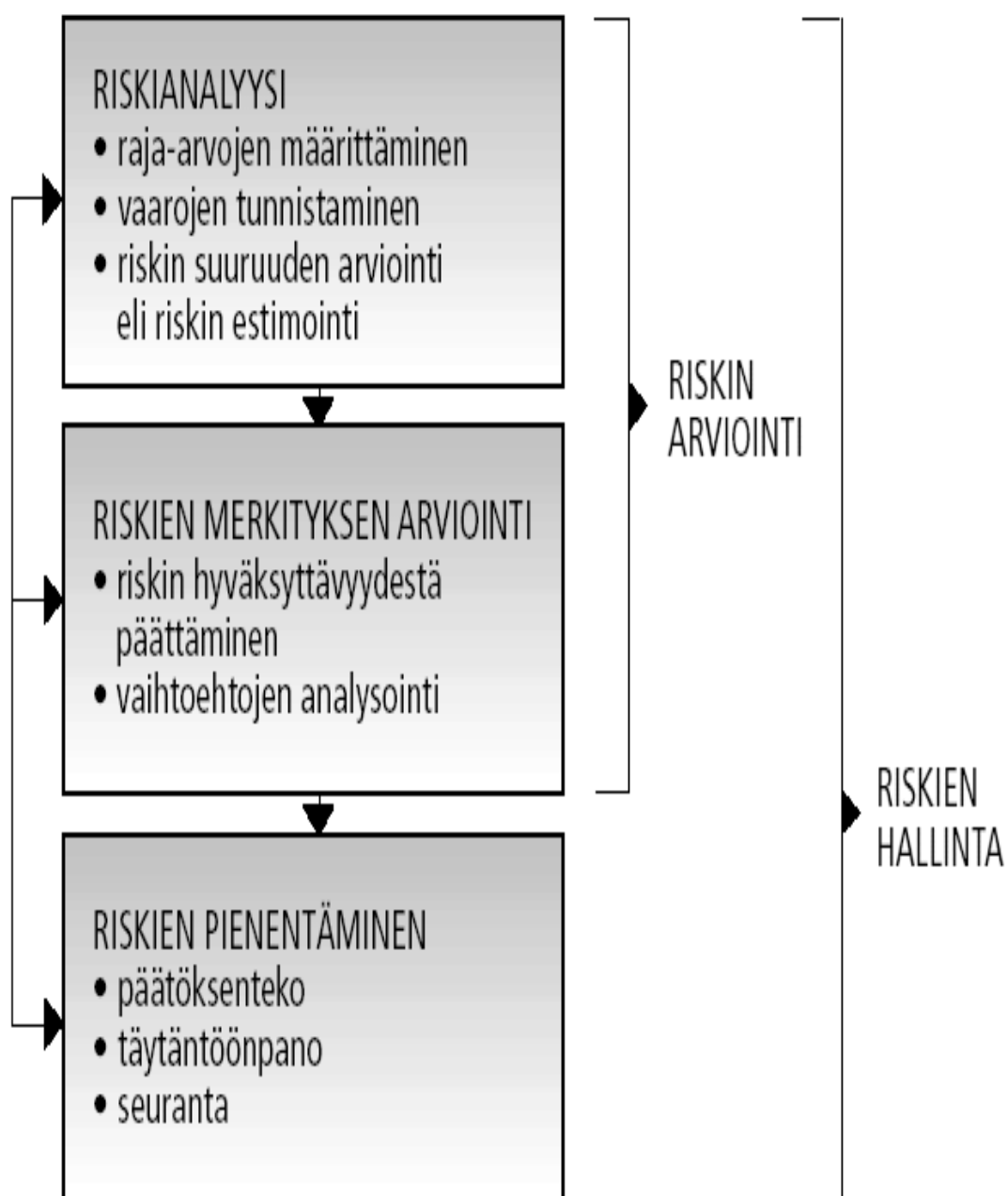
Riskianalyysi (Risk Analysis) on osa riskien arviointia. Riskianalyysi koostuu kohteen raja-arvojen määrittämisestä, vaarojen tunnistamisesta ja riskin suuruuden arvioinnista. (Työsuojeluhallinto 2013e.)

Järjestelmällinen ja suunnitelmallinen toiminta ovat hyvää riskienhallintaa. Terveen järjen käyttö ja erilaisten hyväksi havaittujen turvallisuusjohtamisen menettelytapojen käyttö ovat apuna riskienhallinnassa. Riskien hallinta ja arviointi sisältävät esimerkiksi Työturvallisuuskeskuksen teoksen mukaan seuraavat asiat. Näitä ovat vaarojen ja uhkien tunnistaminen ja vaaroille alttiina olevien työntekijöiden tai muiden henkilöiden ja ympäristön tunnistaminen. Tä-

hän kuuluvat myös riskien määrällinen ja laadullinen tutkimus, riskien torjuntamahdollisuuksien selvittäminen sekä riskien hallintakeinojen valinta. Vaaroista ja torjuntakeinoista tiedottaminen, hallintakeinojen toteuttaminen, vaikutusten seuranta ja vahingoista oppiminen, saavutettujen tulosten arviointi ja riskienhallintaohjelman tarkistus ja täydentäminen ovat myös osana arviointia. (Rissa 1999: 72.)

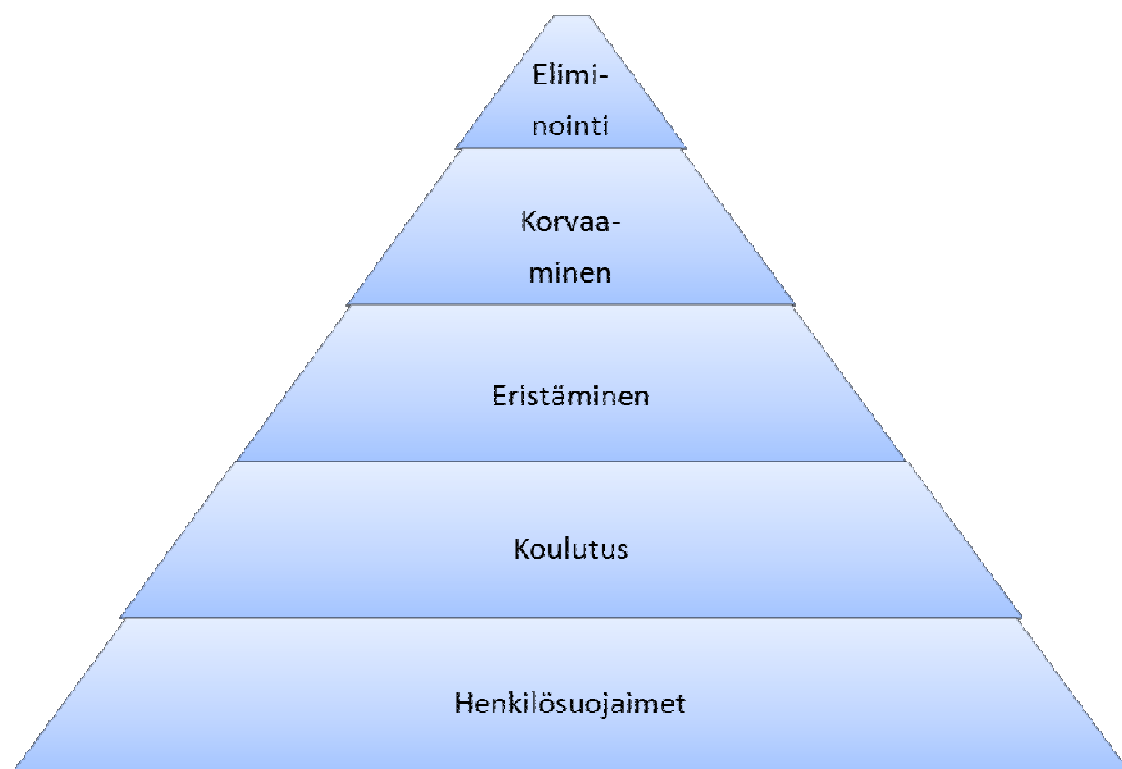
Riskianalyysillä pyritään riskien tunnistamiseen, arvioimiseen ja riskin pienentämiseen. Analyysi sisältää vaarojen tunnistamisen, riskin estimoinnin (suuruuden arviointi) ja raja-arvojen määrittämisen. Arvioinnissa pyrkimyksenä on vaikuttaa vaihtoehtojen analysointiin ja päättää riskin hyväksyttävyydestä. Riskien pienentämisessä seuranta, täytäntöönpano ja päätöksenteko ovat vaikuttavat tekijät. Riskinarviointia ja sen sisältöä kehystävät kolme tekijää. Nämä ovat laki, asiantuntija ja yksilö. Riskinarvioinnilla työpaikalla pyritään arvioimaan riskien merkitystä ja määrittämään vaarojen aiheuttamien riskien suuruutta sekä työssä esiintyvien vaarojen tunnistamista. (Työterveyslaitos ja kirjoittajat 2004: 25-27; Riskin arviointi 2003: 5-6.)

Riskien arviointia voidaan käyttää hyvin täsmällisesti ja se voidaan kytkeä työnopastukseen. Riskien arviointi tulee olla työpaikan yhteinen asia, jolla voidaan vahvistaa työpaikan työyhteisön henkistä työkykyä ja työturvallisuutta. Riskien arviointia pystytään käyttämään esimerkiksi työnopastuksen tukena. Henkilöstön kyselyllä pyritään rohkaisemaan työntekijää ja motivoidaan tuomaan esille piilevät vaarat, jotka liittyvät työhön. Näillä pyritään poistamaan henkilö- ja materiaalivahinkoja. Kaikkien osallistuminen edesauttaa selvittämään vaaratilanteita, turvallisellakin työpaikalla on näitä tilanteita paljon. Vakavia tapaturmia esiintyy sitä todennäköisemmin, mitä enemmän ilmenee lieviä tapaturmia ja läheltä piti -tilanteita. (Santalahti ym. 2001: 3-5, 10.)

Kuva 1: Riskienhallinnan osa-alueet (Työsuojeluhallinto 2013e)

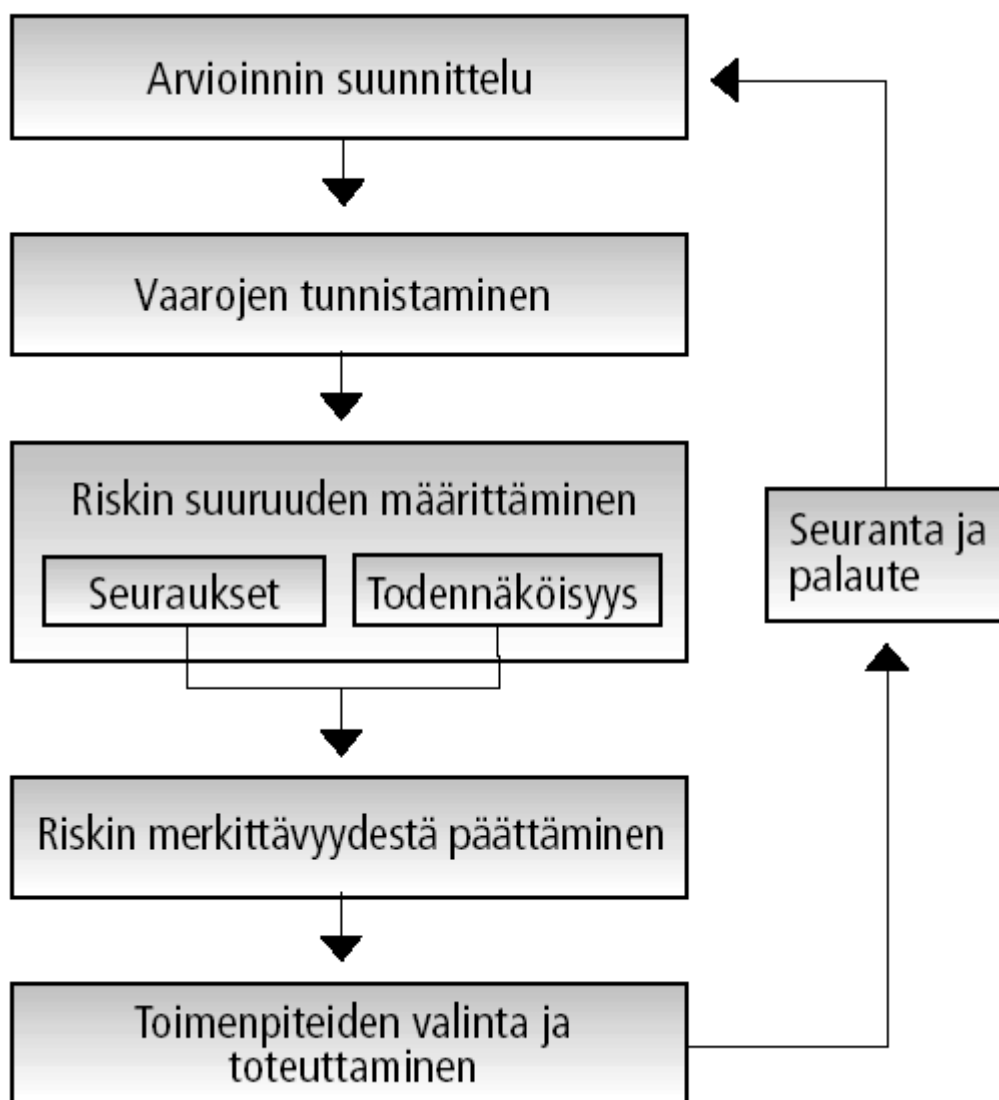
Yllä on esitetty riskin hallinnan eri osa-alueet, jotka muodostuvat riskianalyysistä, riskien merkityksen arvioinnista sekä riskien pienentämisestä (kuva 1). Riskien hallinnalla tarkoitetaan systemaattista toimintaa riskien tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja pienentämiseksi (Työsuojeluhallinto 2013e). Näitä osa-alueita on käytetty myös keskeisesti opinnäytetyössäni tuloksien tarkastelu vaiheessa.

Kuva 2: Esimerkki riskinarvioinnin kontrolloinnista (Government of Yukon 2013)

Yllä on esimerkki riskin arvioinnin kontrolloinnista (kuva 2). Kaaviota tulkitaan ylhäältä alaspäin. Ensin pyritään puuttumaan ylimpään kohtaan ja siitä edetään tarvittaessa alemmas. Ensimmäisenä tulee eliminoida kaikki mahdolliset vaarat. Toisena tulee korvata jokin turvallisempi keino tilalle. Eristämisellä pyritään mahdollinen vaara eristämään työntekijöiltä. Turvallisilla työmenetelmillä minimoidaan riskejä. Koulutus on yksi keino tähän. Henkilösuojaimia käytetään ja sen tulisi olla hätävara, jos ei ole mahdollista hallita tai eliminoida vaaroja. (Government of Yukon 2013.)

Riskien arvioinnilla tarkoitetaan työssä esiintyvien vaarojen tunnistamista, vaarojen aiheuttamien riskien suuruuden määrittämistä ja riskien merkityksen arviointia (kuva 3). Riskien arviointi on ennakkoivaa työsuojelua parhaimmillaan. Riskien arviointi on systemaattinen prosessi, jolla työympäristö pyritään tekemään turvalliseksi. Työympäristöä on tarkkailtava ja vaaratilanteet selvitettävä asianmukaisesti. (Työsuojeluhallinto 2013e.)

Kuva 3: Riskien arvioinnin vaiheet (Työsuojeluhallinto 2013e)

Tamminen kiteyttää selkeästi työympäristön arvioinnissa varsinaiset vaaratekijät ja tavoitteet. Fysikaaliset-, kemialliset- ja biologiset- tekijät ovat varsinaisia vaaratekijöitä. Tämän lisäksi on otettava huomioon tapaturman vaarat, henkinen- ja fyysinen yli- tai alikuormitus ja ergonomiset tekijät. Tavoitteena on tunnistaa kaikki vaaralle altistuvat henkilöt ja kaikki mahdolliset vaaratekijät. Vaaratekijöiden luettelu parantaa arvioinnin kattavuutta. (Tamminen 2009: 7.) Nämä esiintyvät keskeisesti opinnäytetyöni vastausten tarkastelu vaiheessa.

Riskinarvioinnilla turvallisuutta terveydenhoitoalalle, Työterveyslaitoksen teoksessa Annika Parantainen ja Sinikka Soini kiteyttävät hyvin riskinhallinnan toimintaketjun viiteen osa-alueeseen. Näitä keskeisiä osa-alueita ovat valmistelu, tunnistaminen, pohdinta, päättäminen ja seuranta. Parantainen ym. 2011 esittää toimintaketjun osa-alueet niin, että valmistelulla tarkoitetaan sitä, että työyhteisössä turvallisuusmyönteistä asennetta korostetaan ja henki-

löstöä valmennetaan valmisteluvaiheessa lisäämään tietojään, jotta pystyttäisiin osallistumaan riskienarviointiin. Koulutus ja perehtyminen sekä lähtötietojen kerääminen ovat valmistusprosessia. (Parantainen ym. 2011: 15-23.)

Tunnistamisessa asioihin puuttuminen edellyttävät sitä, että vaarat, haitat ja ongelmat tunnistetaan. Esimerkiksi vaarallisuus tulisi saada vähäiseksi ja välittömät vaarat tulisi poistaa heti. Tunnistaminen on aikaa vaativa ja se on tärkeä vaihe prosessissa. Pohdinta ja päätökset osiossa toimenpide-ehdotukset, nykyiset riskienhallintamenettelyt ja merkityksen arviointi sekä riskien suuruuden arviointi edellyttävät pohdintaa. Päätämismuutoksiin sisältyvät mm. nämä asiat. Näitä ovat, ennen toimintaa ryhtymistä, tulee toimenpiteestä ensin päättää. Aikataulun laatiminen toimenpiteille ja sen toteuttaminen annetaan vastuu henkilölle. Tämän jälkeen tulee myös arvioida jäljelle jäävä riski. (Parantainen ym. 2011: 15-23.)

Seurantavaiheessa arviointia suoritetaan parannuksien aikaansaamiseksi. Eteenpäin mentäessä osataan katsoa taaksepäin. Arvioinnissa käytetään määrällisiä ja laadullisia mittareita. Vaarojen selvittäminen tulee olla jatkuvaa ja suunnitelmallista. Työpaikan kehittymisen seurauksena on tarpeen laatia riskien uudelleen arviointia. Riskien laajamittainen uudelleenarviointi tehdään silloin, kun aiemmin tehty riskiarvio on vanhentunut, eikä se ole enää ajan tasalla tai on tapahtunut suuria muutoksia organisaatiossa ja toiminnassa. Riskienhallinnan ja toimintojen laadun jatkuva kehittäminen on yhtenä tavoitteena. Riskienarviointiprosessin koko toimivuutta tulee tarkastella yksittäisten riskien ja korjaustoimenpiteiden lisäksi. (Parantainen ym. 2011: 15-23.)

Työsuojeluorganisaation aloitusvaiheessa riskienarvioinnin työorganisaatiolla on voimavaroja työyksiköiden tukemiseen, jonka myötä prosessin käynnistäminen on helpompaa. Työsuojeluorganisaatio voi esimerkiksi kerätä tietoa muualla hyväksi koetuista toimintamalleista ja työsuojeluorganisaation kokemuksesta voidaan ja sitä kannattaa hyödyntää apu-lomakkeiston kehittämisessä, toimintamallien luomisessa sekä niiden koekäytössä. Kun koko työyksikkö otetaan mukaan tekemään riskienarviointia, saadaan esille keskeisenä viestinä se, että työoloihin voi jokainen itse vaikuttaa. Vaikka vastuu on usein esimiehellä, on jokainen viimekädessä myös itse vastuussa työn terveydellisyydestä ja turvallisuudesta. (Parantainen ym. 2011: 15-23.)

3.2 Toimiva riskienarvioinnin prosessi ja sen keskeiset osa-alueet

Hyvässä ja toimivassa riskienarvioinnin prosessissa keskeisinä tekijöinä esiintyvät tehtävien ja roolien selkeys, hyvä ja toimiva viestintä sekä hyvä ja riittävä seuranta ja riskienarviointi. Pyrkimyksenä näiden lisäksi on, että riskien hallinnalla saavutetaan samalla turvallisuuden hallintaa.

Sujuva riskienhallinta voidaan luokitella riskinhallinnan toimintaketjuun, joka on yksi osa riskinarvioinninprosessia. Sujuvassa riskinhallinnassa tulevat esille kolme seikkaa. Ensimmäisenä tulevat roolit, joiden on oltava selkeät työyhteisössä. Toisena hyvä viestintä, jonka pitää toimia ja tulee varmistaa esteetön tiedonkulku sekä toimiva vuorovaikutus. Kolmantena asioiden moniammatillinen käsittely, jonka on toimittava kokonaisuudessaan organisaatiossa ja työyhteisössä. Tarvittaessa tulisi osata käyttää sisäisiä ja ulkoisia asiantuntijoita ja jokainen riskinarvioinnin vaiheen aikataulu ja sisältö tulisi olla riittävän tarkasti määritelty toimivassa työyhteisössä. Konkreettisina asioina voidaan riskienhallinnassa pitää koulutusta, riskinarviointiprosessin kehittämistä, jotka sisältävät mm. tiedonkulun ja yhteistyön sekä kohdennettuja toimenpiteitä, joilla pyritään poistamaan yksittäisiä vaara- tai kuormitustekijöitä tai pienentämään niitä. (Parantainen ym. 2011: 15-23.)

Riskien arvioinnilla turvallisuutta teoksessa on hyvin tiivistetty oleelliset asiat riskinarviointiin ryhdyttäessä. Näitä ovat muutamat pohdinnat, jotka selkeyttävät päämäärää, kuten onko se pakko vai mahdollisuus? Onko se keino saada ihmiset jaksamaan paremmin työssään? Antaako se jotakin uutta näkökulmaa omaan ja toisten työhön? Kumpaa teet mieluummin, ennakoit asioita vai korjaillet jälkikäteen. (Parantainen ym. 2011: 24.)

Työterveyshuollon, työsuojeluorganisaation, työntekijöiden ja esimiesten välinen hyvä yhteistyö ovat vaatimuksena onnistuneelle riskienhallinnalle. Riskienhallinnassa johdon ja esimiesten tulee olla sitoutuneita. Työturvallisuuden edistämisessä heillä on tosiasiallinen vastuu. Tietoa hankitaan ja riskejä pohditaan sekä vaaroja tunnistetaan ja otetaan ne puheeksi ja tarvittaessa muutetaan työskentelytapoja, kun työntekijät ovat motivoituneita. Toimintatapoja kehitetään työsuojeluorganisaation ja työterveyshuollon johdosta. Samalla opetellaan uusia asioita riskiarvioinnin perusteella. (Parantainen ym. 2011:29- 41.)

Päätösvalta työhyvinvoinnin ja -turvallisuuden parantamiseksi organisaatiossa ja työyhteisössä on henkilön asemasta riippuen jokaisella. Ylemmässä asemassa olevalla on laajempi päätösvalta. Yleisesti työpaikalla työnteon työturvallisuudesta on jokaisella oma, henkilökohtainen vastuunsa. Tiivistetysti työturvallisuudesta vastaavat kaikki osaltaan. Työntekijät ilmoittavat vaaroista ja noudattavat ohjeita. Turvallisista käytännöistä vastaavat esimiehet ja päävastuuta kantaa ylin johto, koska se antaa resurssit. Työturvallisuuslaissa työnantajalla on päävastuu työpaikan turvallisuudesta. Lainsäädännössä ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, että millaisia menetelmiä ja järjestelmiä työnantaja käyttää turvallisuuden hallintaan ja johtamiseen. Kuitenkin johto on vastuussa siitä, että kuormitus- ja vaaratekijöitä arvioidaan riittävän kattavasti ja tunnistetaan niitä. Johdon tehtäviin kuuluu myös valvoa, että sovittuja sääntöjä noudatetaan ja turvaohjeita tehdään sekä riskejä arvioidaan. Samalla johto viime kädessä määrää resursseista sekä mihin riskeihin puututaan. Kun halutaan sitoutumista ja auttaa turvallisuuskulttuurin juurtumista sekä edistää toimintatapoja turvallisuudelle, on johdon sitoutumi-

nen tärkeää. Näkyvä sitoutuminen työturvallisuustyöhön viestittää asian tärkeydestä henkilöstön sisällä. Johdon ollessa sitoutunut on se valmis puuttumaan pulmatilanteisiin ja myös etsii niihin toimivia ratkaisuja. (Parantainen ym. 2011:29- 41.)

Esimiehellä on vastuu turvallisista työkäytännöistä. Jokapäiväisessä työssä yksiköiden työturvallisuudesta vastaavat esimiehet. He ovat avainasemassa riskienarvioinnin toteuttamisessa. Esimiehet tekevät lopulliset päätökset henkilö- raha- ja aikaresursseista eli toimenpiteistä. Toimenpiteiden ulkopuolisen tuen vaatiessa esimies huolehtii tiedon tarpeesta ja sen välittämisestä oikeaan osoitteeseen. Asian koskiessa laajempaa työntekijäryhmää, käsitellään se työsuojelun yhteistoimintaorganisaatiossa. Yksittäiset työntekijän terveyteen ja turvallisuuden välittömästi vaikuttavat asiat yleensä käsitellään esimiehen ja työntekijän kesken sekä tarvittaessa työsuojeluvaltuutettu on mukana keskustelussa. Työntekijän tulee noudattaa ohjeita ja kertoa mahdollisista vaaroista. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että on noudatettava työnantajan ohjeita ja määräyksiä. Näitä voivat olla esimerkiksi yleiset turvallisuusohjeet ja yksityiskohtaiset ohjeistukset esimerkiksi suojainten käyttö. Työntekijän tulee välttää epäasiallista kohtelua ja häirintää ja samalla on otettava huomioon niin omaan kuin toisenkin turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä siltä osin kuin hänellä itsellä työssä siihen on keinoja. Mahdollisista omaan ja muiden turvallisuuteen ja terveyteen kohdistuvista tekijöistä tulee ilmoittaa työnantajalle ja työsuojeluvaltuutetulle. (Parantainen ym. 2011:29- 41.)

Riskiarvioinnin tuloksia käsiteltäessä vastuuhenkilöt voivat auttaa kehittämään toimenpiteitä ja suunnitella niitä niin, että kyseiset vaara- ja haittatekijät saadaan hallintaan ja mahdollisesti minimoitua. Sisäiset asiantuntijat toimivat työsuojeluvalvontalain mukaan yhteistoiminnan osapuolina. Siihen kuuluvat työsuojelupäällikkö työnantajan edustajana, työsuojeluvaltuutettu tai -valtuutetut sekä työsuojelutoimikunta. Mahdollisesti mukana on myös työsuojeluasiamies tai -miehet. He toimivat työsuojeluasioissa työnantajan tukena ja tuovat esille työsuojeluun liittyviä seikkoja. Työsuojelun yhteistoiminnalla pyritään vaikuttamaan työntekijöiden työpaikan terveellisyteen ja turvallisuuteen koskevista kysymyksistä. Vastuut ja päästövalta eivät kuitenkaan muutu vaan ne pysyvät edelleen työntekijöillä ja työnantajalla. (Parantainen ym. 2011:29- 41.)

Peruselementtinä hyvässä viestinnässä ovat vahinkojen ennaltaehkäiseminen, jonka tavoitteena on, että yli ammattirajojen käydään vuoropuhelua sekä viesti kulkee joka suuntaan. Tiedon tulee kulkea aina siten, että se tavoittaa kaikki organisaation sisällä ja yhteisistä riskeistä ja niitä koskevista ohjeista on kaikilla tarvittava tieto. Kaikkien tulee tietää organisaationsa yhteisistä riskeistä ja niitä koskevista ohjeista. Esteetön tiedon kulku ja sen myötä käytännön kokemusten myötä syntynyt uusi tieto välittyy turvallisiin toimintatapoihin ja yhteisiin ohjeisiin. Tarvitaan myös moniammatillista pohdintaa, jonka avulla voidaan auttaa havaitsemaan työntekijöiden oman työnsä riskejä. Riskien hallitsemiseksi yhteinen keskustelu

vaara- ja hättättekijöistä työyksiköissä varmistaa, että kaikki asiantuntemus on käytössä. Kun opetellaan tekemään riskiarviointia yhdessä, se helpottaa vuoropuhelua työtä koskevissa asioissa ja samalla rakennetaan yhteistä kieltä. Monesti hauskin, halvin ja helpoin ongelmanratkaisukeino on ennaltaehkäisy. Tiedonkulun kannalta ydinkysymyksenä pidetään, kuinka tärkeänä nähdään organisaation toiminnassa ja työturvallisuudessa ennakointi. (Parantainen ym. 2011: 58-68.)

Sisäinen viestintä käsittelee käytännön tilanteita konkreettisella tavalla. Se on hyvä sisäistää myös työsuojelun tarpeisiin. Näitä ovat 1. kaikkien näkyville kirjalliset ohjeet, 2. viikkopalaverissa puheeksi työturvallisuus, 3. huolellinen perehdytys vasta tehtäviin tulleeille. Riskinarvioinnin sisältö on haasteena viestinnässä. Esimerkiksi fyysisessä kuormittumisessa joku työntekijöistä saattaa pitää asiakasväkivaltaa työn luonteeseen kuuluvana ja sitä ei pidetä riskiarvioinnin arvoisena. Toisena esimerkkinä henkinen kuormitus voi olla vaikeaselkoista, mitä siihen kuuluu ja mitä ei. Joskus myös arkaluonteiset kuormitustekijät saattavat olla vaikeaa ottaa yhteiseksi puheeksi työyhteisössä, jolloin ne jäävät pimentoon. Käsitteiden avaaminen ja niiden tunnistaminen ovat tärkeitä, koska ihmiset kokevat eri tavalla eri tekijöiden vaikuttavuuden. Tarvittaessa on hyvä panostaa enemmän ja tarpeen mukaan tarkentaa ja syventyä esimerkiksi henkisen kuormittavuuden esiintyviin ongelmakohtiin. (Parantainen ym. 2011: 58-68.)

Riskien hallintaa voidaan arvioida erilaisin kriteerein. Seuraavilla kriteereillä voidaan esimerkiksi arvioida toimenpiteitä. Vaatimusten täyttäminen, jossa toimenpiteellä voidaan korjata esiintyneet puutteet asetetuissa tavoitteissa tai korjata sidosryhmien ja lainsäädännön esiintyneet puutteet. Vaikutusten laajuus on sitä parempi, mitä useamman henkilön turvallisuuden tai mitä useampaan riskiin toimenpide vaikuttaa. Turvallisuustason kasvu, sitä parempi on toimenpide, mitä tehokkaammin saadaan pienennettyä suurimpia riskejä. Kustannustehokkuus, jossa kalliit toimenpiteet eivät ole välttämättä parhaita. Merkittäviä tuloksia voidaan saada aikaan hyvin pienilläkin parannuksilla, lähes ilmaiseksi. Toiminnan sujuvuuden lisääntyminen, jossa työn turvallisuuteen vaikuttava toimenpiteen vaikutus olisi vähäinen, kannattaa se toteuttaa silti, jos toimenpiteen työn sujuvuus lisääntyy. Kokonaisvaltainen arviointi perustuu hyvään riskien hallintaan ja se johtaa turvallisuustason jatkuvaan parantamiseen. Jotta turvallisuustasoa parannetaan ja ylläpidetään, vaati se jatkuvaa toiminnan kehittämistä ja seuraamista. (Riskin arviointi 2003.)

Laadun jatkuva kehittäminen on onnistunutta riskienarviointia. Työterveyshuolto ja työorganisaatio auttavat alkuun ja työntekijät korjaavat itse huomaamansa puutteet ja he seuraavat itsenäisesti asioiden etenemistä. Seuranta sisältyy riskienhallintaan kiinteästi ja jatkuvasti, eikä tämän kuulu olla vain työpaikan toteutetun riskiarvioinnin lopputuloksen arviointia. Sen tulee olla toimenpiteiden vaikuttavuutta ja toteutusta sekä riskien uudelleen arviointia ja

prosessin toimivuuden seuranta. Seurannalla pyritään siihen, mitkä toimenpiteet ovat hoidettu ja mitkä ovat vielä tekemättä. Sitä helpompi on toteuttaa seuranta, mitä selkeämmin on käsittelyvaiheessa tulokset kirjattu. Seurannasta pääsääntöisesti huolehtii riskiarvioinnin työryhmä, yksikön turvallisuusvastaava tai työyksikön esimies tai hänen valtuuttama henkilö. (Parantainen ym. 2011: 77-94.)

Hyvässä riskienarvioinnissa saa enemmän irti, kun kaikilla on mahdollisuus osallistua yhteiseen kehittämiseen. Työoloja tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja yhteisymmärrys löydetään tärkeimmistä kehittämiskeinoista ja -tarpeista. Olennaiset asiat ovat tässä mm. johdon sitoutuminen ja henkilöstön osallistuminen sekä oppiminen keskustelemaan. Periksi ei anneta ja tartutaan aktiivisesti asioihin sekä oivalletaan syy-seuraussuhteita. Esimiehen johtamistyön selkärangana on hyvin tehty riskiarviointi ja se myös tukee esimiestä henkilökohtaisessa työssä jaksamisessa. (Parantainen ym. 2011: 77-94.)

Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjauksia seurataan pitkällä ja lyhyellä aikavälillä (kuva 4). Pyrkimyksenä on, että toimitaan sovittujen periaatteiden mukaisesti asetettujen tavoitteiden puolesta. Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus ovat yhteisiä arvoja. Niitä toteutetaan jokaisen työntekijän kohdalla ja jokaisella työpaikalla. Tavoitteena on, että ihmisten halua, kykyä ja mahdollisuuksia tehdä työtä parannetaan, jotta ihmiset pystyisivät jatkamaan nykyistä kauemmin työelämässään. Työpaikoilla tulee olla riittävää tietoa, tahtoa ja osaamista näiden saavuttamiseksi. (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2011: 5-6, 10.) Näitä linjauksia olen pyrkinyt myös opinnäytetyössäni selvittämään ja nostamaan esille keskustelua kyseisestä aiheesta.

Linjausten tiivistelmä

VISIO

Terveys, turvallisuus ja hyvinvointi ovat tärkeitä yhteisiä arvoja, joita toteutetaan käytännössä jokaisella työpaikalla ja jokaisen työntekijän kohdalla.

TAVOITETILA

Elinikäinen työssäoloaika pitenee kolmella vuodella vuoteen 2020 mennessä.

TAVOITELTAVAT MUUTOKSET VERRATTUNA VUOTEEN 2010

- Ammattitautien määrä vähenee 10 %
- Työpaikkatapaturmien taajuus alenee 25 %
- Työn aiheuttama haitallinen kuormitus vähenee:
 - Koettu fyysinen kuormitus vähenee 20 %
 - Koettu psyykinen kuormitus vähenee 20 %

TOIMENPITEET

Sosiaali- ja terveys-
politiikan strategia

TOIMEENPANO JA SEURANTA

Kuva 4: Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2020 (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2011)

3.3 Työympäristössä esiintyviä vaara- ja haittatekijöitä

Ohessa muutamia esimerkkejä vaaratekijöistä, joita saattaa esiintyä työympäristössä. Fyysisissä vaaratekijöissä voidaan ottaa esimerkkinä lämpötila. Kuumassa työskentelyssä voi

olla haittaa terveydelle, jos työskentely lämpötila nousee yli 28 °C - asteeseen. Pintaverenkierto ja hikoilu lisääntyvät ja elimistön lämpötila nousee, jolloin elimistön toiminta saattaa häiriintyä. Lämpöhaittoja tulee torjua esimerkiksi tuuletuksella ja paikallisella jäähdyttämällä työpisteissä. Jos lämmön torjuntakeinot eivät riitä, tulee silloin työtä keventää tauotuksin ja uusin työjärjestelyin. Kevyessä istumatyössä tavoiteltava lämpötila normaalioloissa tulisi olla 21- 23 °C astetta. (Työsuojeluhallinto 2013c.)

Työskentely kylmässä saattaa aiheuttaa kuormittavuutta elimistössä. Työn tekeminen kylmässä saattaa tuntua raskaammalta kuin saman työn tekeminen lämpimässä. Altistuminen kylmälle saattaa tuoda esille esimerkiksi piilevien sairauksien oireita. Kylmähaittoja voidaan estää esimerkiksi ilmastoinnilla ja ilmaverhoilulla, joka estää kylmiä ilmavirtauksia. (Työsuojeluhallinto 2013c.)

Hyvä sisäilma tulee olla sellainen, jossa on oikea huonelämpötila, sopiva puhtaus ja raikkaus sekä sopiva ilman kosteus. Tärkeimmät tekijät, jotka vaikuttavat sisäilman laatuun ovat toimiva ilmanvaihto ja lämmityslaitteet. Yleisimpiä sisäilman haittoja ovat liian korkea tai alhainen lämpötila sekä veto ja puutteellisuus ilmastoinnissa. (Työsuojeluhallinto 2013c.)

Tapaturman vaaroista esimerkkeinä voidaan ottaa päihteiden väärinkäyttö ja poikkeavat tilanteet. Vankilassa päihteiden väärinkäyttöä esiintyy usein vankiyhteisössä. Jopa yhdeksällä kymmenestä vangista esiintyy jonkinlaisen päihderiippuvuus. Päihteiden saatavuus voi olla ongelmallista ja päihteiden eteen saatetaan tehdä mitä tahansa, jopa sellaista jota ei siviili maailmassa tule tehtyä. Myös päihdyttämistä keinolla millä hyvänsä esiintyy vankila oloissa. Näitä ovat mm. kotitekoinen alkoholin (kilju) juominen, imppaaminen ja päihdyttämishakuisesti lääkärin määräämien lääkkeiden väärinkäyttö. (Tamminen 2010.)

Päihdehaittojen vähentämisen lähtökohtana ovat tartuntatautien ehkäiseminen vankiloissa ja huumehaittojen vähentäminen. Nämä kuuluvat vankeinhoidon päihdestrategiaan. Strategian tavoitteina ovat mm. päihderikollisuuden ja päihteiden tarjonnan ehkäiseminen sekä ehkäistä päihteiden kysyntää ja päihteiden käytöstä aiheutuvia haittoja. (Rikosseuraamuslaitos 2013a.)

Merkittävimmät haitat ovat yhteiskunnan ja yksilön kannalta tartuntataudit. Ennaltaehkäisy ja kattava terveysneuvonta ovat tehokkaimpia keinoja tartuntatautien ehkäisyyn. Vankeinhoidon henkilöstön koulutuksella on suuri merkitys edellä mainittujen asioiden toimivuuteen. (Uusitalo 2009.)

Poikkeavista tilanteista esimerkkinä voidaan ottaa vankilassa syttyvä tulipalo. Työturvallisuuslain (738/2002) 45§ velvoittaa niin, että työpaikalla on varustauduttu tarpeellisilla esimerkiksi paloturvallisuus-, hälytys- ja pelastautumisvälineillä ja -laitteilla. Edellä mainittujen laittei-

den ja välineiden käytöstä on annettu työntekijöille ohjeet toimenpiteistä tulipalon sattuesssa. (Laki työturvallisuudesta 738/2002.) Riittävällä harjoitusten määrällä pystytään varmistamaan ohjeiden riittävyydestä ja niiden toimivuudesta (Työsuojeluhallinto 2013d).

Henkisestä kuormittumisesta esimerkkeinä ovat yötyö ja yksintyöskentely, kiire, tiedonkulku sekä väkivallan uhka. Yötyö ja yksintyöskentely kuormittavat ihmistä niin henkisesti kuin fyysisestikin. Jokainen kokee kuormittumisen hieman eri tavoin. Jokaisella ihmisellä on henkilökohtaiset kyvyt ja ominaisuudet käsitellä asioita. Hyvä fyysinen kunto on yksi apu, joka auttaa jaksamaan myös henkisesti. Myös vapaa-ajalla kunnon ylläpitäminen on tärkeää työssäjaksamisen kannalta. Avoin viestintä on yksi henkisen kuormittavuuden ennaltaehkäisyn keino. Työntekijälle tulisi antaa sopivasti omaan työtahtiin ja omaan työhön päätösvaltaa ja vastuuta. (Työsuojelu 2006: 3-7, 9.) Yötyötä tekevillä tulisi olla mahdollisuus siirtyä päivätöihin, jos yötyön kuormittavuus saattaa aiheuttaa erityistä sairastumisen vaaraa. Tässä toimiva kommunikointi työnantajan kanssa on tärkeässä asemassa. (Työsuojeluhallinto 2013h.)

Yksintyöskenneltäessä tulee kiinnittää huomiota toimiviin hälytys- ja viestintä järjestelmiin sekä turvallisuusohjeiden perehtymiseen. Yksintyöskentelyssä ajoittain on uhkana väkivalta ja uhkailu. Tällöin on tarpeen mahdollinen töidensuunnittelu etukäteen, esimerkiksi työ järjestettäisiin niin, ettei yksintyöskentelyä synny, tai se minimoidaan mahdollisimman vähäiseksi. (Työsuojeluhallinto 2013g.)

Kiire ja tiedonkulussa esiintyvät ongelmat ovat keskeisiä kuormituksen lähteitä. Nämä heijastuvat esimerkiksi turhautumisella, epävarmuudella ja vihaisuudella. Tiedonkulku tulee varmistaa ja sen oikea-aikaisuus, jotta työntekijän kuormittaviin tekijöihin voidaan puuttua. (Työsuojelu 2006: 6, 10.)

Kiire ja sen myötä työn keskeytykset aiheuttavat häiriöitä ajatuksen kulkuun ja pahimmillaan virheisiin työtehtävissä. Samalla työtehtävään käytetty aika lisääntyy. (Työterveyslaitos 2010.)

Työnantajan tulee huolehtia työntekijöiden turvallisuuteen ja terveellisyyteen vaikuttavista ja esiintyvistä tekijöistä. Niitä on käsiteltävä yhdessä henkilöstön ja heidän edustajien kanssa. Väkivallan uhkaa esiintyessä esimerkiksi yksintyöskentelyä tulee rajoittaa. Kouluttautuminen, perehdyttäminen ja jatkokouluttaminen ovat hyviä ehkäiseviä toimenpiteitä väkivallan uhkaa vastaan. (Työsuojeluhallinto 2013f.)

Kemialliset- ja biologisissa vaaratekijöissä esimerkkinä voidaan ottaa tartuntavaarat. Ammattitautiasetusten nojalla voidaan bakteerit ja virukset luokitella tähän ryhmään (Laki ammattitautiasetuksesta 1347/1988). Hepatiitti B on virusten ja bakteerien tyypillinen sairauden muo-

to. B- ja C-hepatiittia esiintyy myös melko yleisesti vankiloissa. Vanhojen tartuntojen lisäksi vankiloissa on todettu myös uusia tartuntoja. Tämä pätee myös HIV-tartuntoihin. Niitä esiintyy vankiloissa myös paljon monilla tietämättään. Nämä johtuvat siitä, että taudit leviävät yhteisillä pistokäyttövälineillä vankiloissa. (Rikosseuraamuslaitos 2013c.)

Vaaroja pystytään vähentämään esimerkiksi työntekijöille annetulla opetuksella ja tiedotuksella sekä henkilökohtaisen suojauksen ja hygienian keinoilla. (Työsuojeluhallinto 2013a.)

Ergonomisena tekijänä voidaan ottaa esille jatkuva istuminen tai seisominen. Yleisesti työpisteeseen tulee olla sellainen, joka on muunneltavissa ihmisten yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tavoitteena on suorittaa työtehtävät niin, että työntekijälle ei aiheudu terveydelle vaarallista tai haitallista kuormitusta sekä tapaturman vaaraa. Opastaminen ja ohjaus sekä yhteistyö työterveyshuollon kanssa vähentävät haittoja ergonomiassa esiintyvissä ongelmissa. Oman työpisteen ergonomian kehittämisen vaikutus mahdollisuudet itse työntekijällä auttavat kehittämistyössä ergonomian kanssa. Työasentojen muuttamisen ja vaihtamisen mahdollisuus tulee olla aina jatkuvaa istuma tai seisomatyötä tehdessä. Tehtävien tulisi olla sellaisia, että on mahdollista välillä nousta tuolista ylös ja jaloitella. (Työsuojeluhallinto 2013b.) Selän rakenteiden rappeutuminen on yksi oire, jota aiheuttaa jatkuva istuminen töitä tehdessä. Samalla saattaa esiintyä niska- ja hartiavaivoja (Työterveyslaitos 2009).

4 Tutkimusasetelmat

Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössäni oli kvantitatiivinen tutkimus, joka sisälsi kvalitatiivista analyysia. Kvantitatiivinen tutkimus on toteutettu työssäni monivalintakysymyksillä. Monivalintakysymyksiä oli n. 100 kappaletta ja ne olivat pakollisia vastata. Jokaisen kysymyksen ohessa pystyi vapaasti kommentoimaan monivalintakysymystä ja samalla tarkentamaan vastauksia.

Opinnäytetyöni pohjautuu tutkimusasetelmien osalta Tarja Heikkilän Tilastollinen tutkimus teoksen pääkohtiin. Heikkilän teoksessa on käyty läpi hyvän kvantitatiivisen tutkimuksen perusvaatimuksia. Näitä olen pyrkinyt myös omassa tutkimusasetelmassani käyttämään ja hyödyntämään.

4.1 Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvantitatiivista tutkimusta eli määrällistä tutkimusta, voidaan kutsua myös nimellä tilastollinen tutkimus. Tilastollisessa tutkimuksessa pyritään selvittämään riippuvuuksia eri asioiden välillä, prosenttiosuuksiin ja lukumääriin liittyviä kysymyksiä sekä tapahtuneita muutoksia tutkittavassa ilmiössä. Näiden edellytyksenä on riittävän suuri otos ja sen tulee olla riittävän

edustava. Yleensä standardoituja tutkimuslomakkeita käytetään aineiston keräämisessä ja lisäksi niiden mukana ovat valmiit vastausvaihtoehdot. Pyrkimyksenä on yleensä saada kartoitettua olemassa oleva tilanne. Tällöin ei paneuduta eikä pystytä niinkään selvittämään riittävästi asioiden syitä. Kvantitatiivinen tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin, mikä, missä ja paljonko sekä kuinka usein. Määrällinen tutkimus on edustava ja numeerisesti suuri otos. Tämän tiedon pohjalta on pyrkimyksenä saada luotua ilmiön kuvausta. (Heikkilä 2001: 16-18.)

Hyvän tutkimuksen luotettavat vastaukset tutkimuskysymyksiin ovat perusvaatimuksia. Hyvän kvantitatiivisen tutkimuksen perusvaatimuksina voidaan pitää kahdeksaa pääkohtaa. Näitä ovat Heikkilän mukaan tilastollisessa tutkimuksessa (Heikkilä, 2001) Validiteetti eli pätevyys, jonka mukaan tutkimuksessa tulee mitata sitä, mitä oli tarkoitus selvittää. Helposti tutkitaan vääriä asioita, jos tutkimukselle ei ole asetettu täsmällisiä tavoitteita. Tarkoin harkitulla tiedon keräämisellä ja huolellisella suunnittelulla poissuljetaan ei pätevät tulokset. Validiutta on jälkikäteen hankalaa tarkastella. Esimerkiksi kyselyssä tutkimuslomakkeen kysymysten tulee kattaa koko tutkimusongelma ja tulee tutkia yksiselitteisesti oikeita asioita. (Heikkilä 2001: 29-32.)

Reliabiliteetti eli luotettavuus tarkoittaa tarkkuutta tuloksissa. Sattumanvaraisia tuloksia ei hyväksytä eikä pidä yleistää tieteellisiä tuloksia niiden pätevyysalueen ulkopuolelle. Tutkimustulokset eivät välttämättä päde toisessa ympäristössä ja toisena aikana. Tähän vaikuttavat monimuotoisuus ja vaihtelevuus. Koko tutkimuksen aikana tulee olla kriittinen ja tarkka. Tietoja kerätessä, käsiteltäessä ja syötettäessä voi sattua virheitä, joita tulee välttää. Tärkeää on myös tulkita tuloksia oikein ja käyttää vain itselle tuttuja ja hyvin hallittavissa olevia analysointimenetelmiä. (Heikkilä 2001: 29-32.)

Objektiivisuudella pyritään puolueettomuuteen. Aina voi sattua tahattomia virheitä tutkimusta tehdessä, mutta tahallista tulosten vääristelyä ei koskaan sallita. Näin ollen tulokset eivät saa riippua tutkijasta ja tutkijan omat mielipiteet ja poliittiset suuntaukset ym. eivät saa vaikuttaa koko tutkimusprosessiin. (Heikkilä 2001: 29-32.)

Taloudellisuus ja tehokkuus ovat yksi kohta, jolla pyritään hyvään tutkimukseen. Kun tutkimuksen hyöty ja kustannukset ovat oikeassa suhteessa, syntyy taloudellinen tutkimus. Taloudellisuudella ei tarkoiteta mahdollisemmin halpaa. Laadukkaan tutkimuksen tuloksiin voidaan luottaa, kun työssä on paneuduttu taloudellisesti tehokkaaseen tutkimukseen. Jos esimerkiksi ei ole riittäviä määrärahoja käytettävissä, ei kannata laatia koko tutkimusta. (Heikkilä 2001: 29-32.)

Avoimuudella pyritään selvittämään tietoja kerätessä tutkimuksen käytötappaa ja tarkoitusta. Ei rajoituta ainoastaan toimeksiantajan kannalta edullisiin tuloksiin, vaan esitetään kaikki

johtopäätökset ja tulokset, jotka ovat tärkeitä. Esimerkiksi epätarkkuusriskit ja niiden vaikutus tuloksien yleistettävyyteen tulee pyrkiä selvittämään. (Heikkilä 2001: 29-32.)

Tietosuojalla pyritään olemaan vaarantamatta kenenkään yksityisyyttä ja liike- ja ammat-
tosalaisuuden rikkomista. Yksittäistä vastaajaa ei saa tuloksissa tunnistaa ja raportointaessa
ehdoton luottamus tulee olla selvillä. Lähtökohtana on pidettävä tuloksia julkaistaessa, että
yksilöiden ja yritysten tietosuojaa kunnioitetaan. (Heikkilä 2001: 29-32.)

Hyödyllisyydellä ja käyttökelpoisuudella pyritään tutkimuksessa olevan jotakin uutta tietoa
tuova tuotos. Tärkeäksi koetut ongelma-alueet ja niihin paneutuminen saavat aikaan hyödylli-
semmän tutkimuksen, kuin se että paneuduttaisiin johonkin harvoja koskevaan tai epäoleelli-
seen aiheeseen. Tutkimuslomakkeissa tulee esittää vain tarpeellisia kysymyksiä, jotta turhat
kysymykset eivät heikentäisi kyselyn käyttötarkoitusta. (Heikkilä 2001: 29-32.)

Sopiva aikataulu helpottaa tutkimuksen lopputulosta. Tutkimusta varten tulee varata riittä-
västi aikaa ja tietojen tulee olla täsmällisiä ja tuoreita. Ehdoton edellytys hyvään tutkimuk-
seen on aikataulussa pysyminen. (Heikkilä 2001: 29-32.)

4.2 Tutkimuksen tavoitteet ja toteutus

Opinnäytetyön tavoitteena on laatia Mikkelin vankilan uudelle puolelle riskikartoitus. Tämä
kartoitus on aiemmin tehty hajautettuna kyselynä vanhan vankilan ollessa toiminnassa. Uuden
työympäristön vuoksi kartoitus tulee tehdä myös uuden puolen vankilalle. Kartoitusta edellyt-
tää valtion virastojen yleinen ohjaus yhteistyössä työterveyshuollon kanssa. Kartoitusta laadi-
taan työterveyslaitoksen arviointikaavakkeita käyttäen. (Härkänen 2013a.) Kaavakkeiden
tunnistamisrunkona ovat viisi osa-aluetta (liitteet 1-5). Näihin vaarojen tunnistamisen kaavak-
keisiin kuuluvat 1. Kemialliset ja biologiset vaaratekijät, jonka osa-alueita ovat työssä esiin-
tyvät altisteet, kemikaalien käyttö, tulipalo- ja räjähdysvaara ja biologiset vaaratekijät. 2.
Fysikaaliset vaaratekijät, johon kuuluvat melu, lämpötila ja ilmanvaihto, valaistus, värinä ja
säteilyt. 3. Tapaturma vaaroissa tarkistuksen osa-alueita ovat työympäristö, esineet ja aineet
ja henkilön toiminta. 4. Henkisessä kuormittumisessa sisältönä ovat työnsisällön merkitys ja
organisointi. 5. Ergonomiassa (toiminnan ja tekniikan sovittamista ihmisille) sisältönä ovat
työpiste ja työasento, ruumiillinen kuormitus, työvälineet ja -menetelmät sekä työn muun-
neltavuus. Ergonomialla pyritään työntekijän tarpeiden mukaiseen suunnitteluun työympäris-
tön ja työvälineiden sekä itse työn kautta. (Työturvallisuuskeskus TTK 2011.)

Jokaisessa vaarojentunnistamis- kaavakkeessa kysytään vielä edellä mainittujen asioiden li-
säksi avoimilla kysymyksillä muista mahdollisista vaaratekijöistä sekä kommentteja ja tarken-
nuksia jokaisen yksittäisen kysymyksen jälkeen. Näillä pyritään saamaan myös tarkempaa ku-

vaa mahdollista vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja miten esimerkiksi työntekijä kokee kyseisen vaaraa aiheuttavan tekijän. Tavoitteena on antaa kartoituksen tulokset työsuojeluvaltuutetuille, joka hyödyntää tuloksia ja puuttuu tarvittavilla tavoilla mahdollisiin vaaraa aiheuttaviin tekijöihin.

Vaarojen kartoittamisella pyritään vaaratilanteiden ennaltaehkäisyyn ja turvalliseen työympäristöön. Pyritään kehittämään työympäristöä, joka on keskeistä työturvallisuustyötä. Esille tulevien riskitekijöihin paneutuminen ennalta ehkäisee riskien aiheutumista. Tavoitteena on hyödyntää henkilökunnan tietoisuutta mahdollisista riskeistä ja puuttua riskeihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Päämääränä on turvallinen työympäristö ja riskien tunnistaminen ja riskien hallinnan parantaminen. (Työturvallisuuskeskus TTK 2011.)

Opinnäytetyön kysely toteutettiin sähköisellä kyselyllä (webropol-sovellus), joka rakentui vaarojen tunnistamisesta. Kysely suoritettiin Mikkelin vankilan koko henkilökunnalle aikavälillä 31.5.- 7.7.2013. Kysely pidettiin avoinna n. viisi viikkoa. Tällä pyrittiin antamaan kaikille mahdollisuus vastata kyselyyn, lomakaudesta huolimatta. Analysoin vastauksia ja kommentteja sekä tarkennuksia. Kysely suoritettiin kaikille Mikkelin vankilan henkilökunnalle sähköpostikyselynä. Vastaukset käsiteltiin anonymieinä ja luottamuksellisesti. Haastattelin myös työsuojeluorganisaation toimijoita. Lisäksi käytin kirjallisia lähteitä ja otantoja, joilla pyrin saamaan selkeämpää kokonaiskuvaa aiheen tarpeellisuudesta, historiasta ym. Opinnäytetyön rajauksena käytin vain yleisesti olevia, ei salassa pidettäviä lähteitä ja materiaaleja. Tällä pyrin luomaan käytännön läheisen ja kaikille toimivan sekä kaikkien saatavilla olevan, ei salaisen tiedotteen laitoksen riskeistä ja vaaraa aiheuttavista tekijöistä.

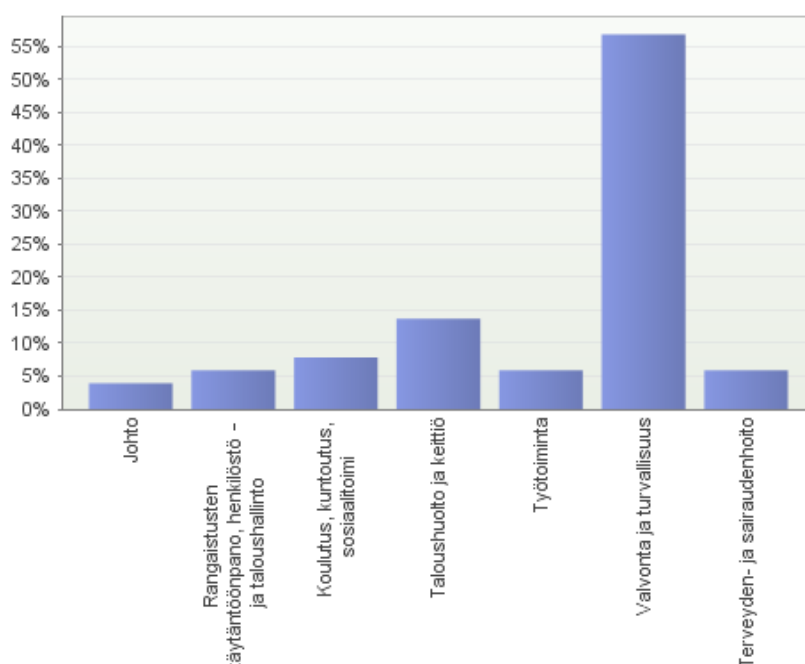
4.3 Kyselylomakkeen teemat ja vastaajakohderyhmä

Mikkelin vankilan henkilökunnalle suoritettiin vaarojen tunnistamisen kysely sähköisellä Webropol menetelmällä. Kysely testattiin etukäteen syöttämällä sähköiseen Webropoliin testikysymyksiä. Nämä kysymykset olivat työturvallisuuskeskuksen (TTK) vaara- ja haittatekijöiden valtakunnallisesta lomakkeistosta. Kysely sisälsi viisi lomakkeistoa. Näitä olivat:

1. fysikaaliset vaaratekijät (F)
2. tapaturman vaarat (T)
3. henkinen kuormittuminen (H)
4. kemialliset (K)- ja biologiset (B) vaaratekijät
5. ergonomia (E)

Kysely lähetettiin 83 henkilölle, joista siihen vastasi 51. Vastaus prosentti oli n. 61 %. Kun pois suljetaan ne henkilöt kyselystä, jotka eivät olleet työtehtävissä Mikkelin vankilassa kyselyn

ajan kohtana, kysely lähetettiin 78 henkilölle, josta vastausprosentiksi tulee 65 %. Kyselyssä eriteltiin eri henkilöstöryhmät (kuvio 1). Vastaukset jakautuivat seuraavasti. Noin 57 % (n=29) vastaajista kuului Valvonta- ja turvallisuus sektoriin (vartijat ja rikosseuraamus esimiehet). Noin 14 % (n=7) vastaajista kuului Taloushuolto- ja keittiö sektoriin. Koulutus, kuntoutus ja sosiaalitoimen sektoriin kuului vastaajista n. 8 % (n=4). Kolmesta eri sektorista vastaajia oli yhtä monta, jokaisesta n. 6 % (n=3). Näitä sektoreita olivat (1.) rangaistusten täytäntöönpano, henkilöstö- ja taloushallinto, (2.) työtoiminta ja (3.) terveyden- ja sairaudenhoito

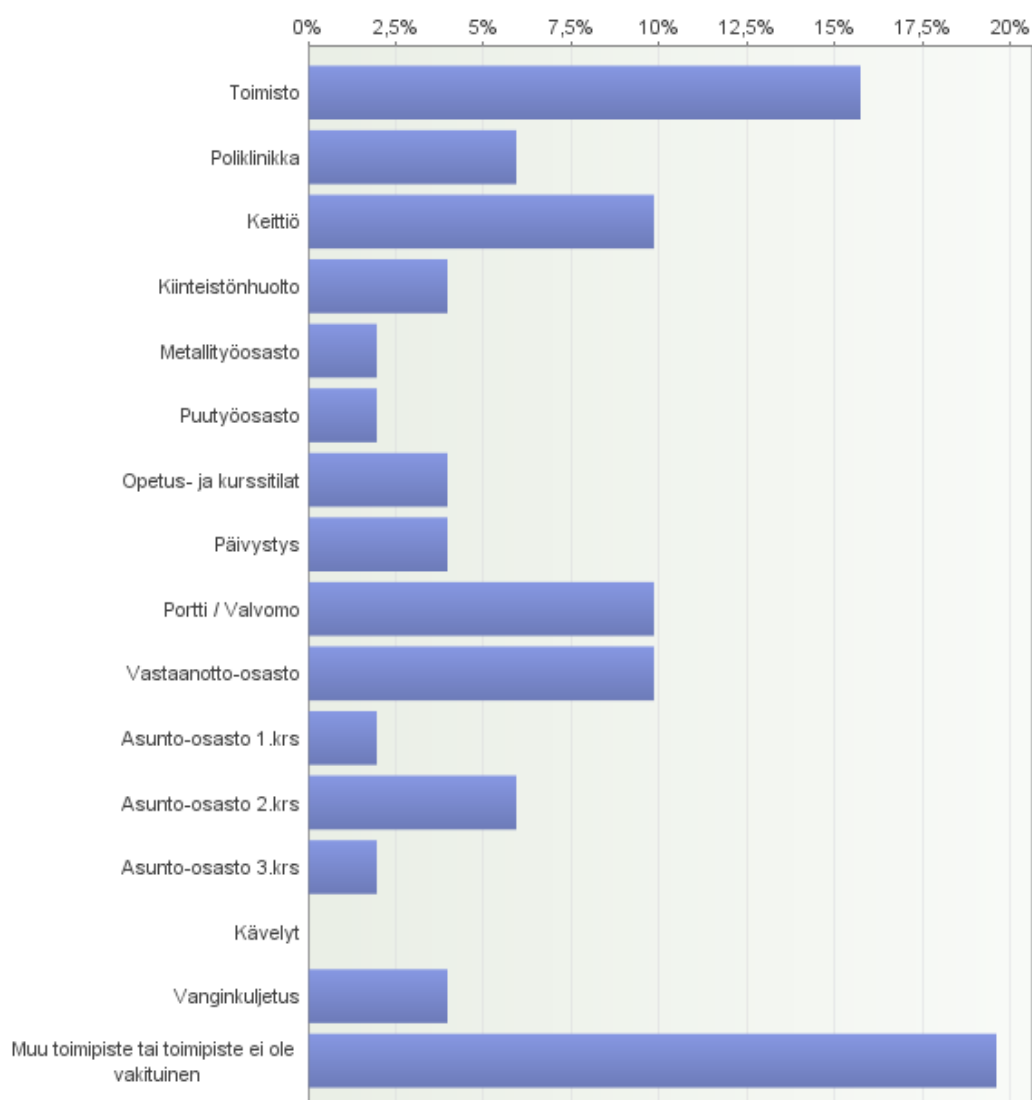

Kuvio 1: Henkilöstöryhmien vastausjakauma (n=51)

Vastaajien arvioinnin kohteena olevat toimipisteet tarkennettiin kyselyn alussa (kuvio 2). Tällä pyrittiin luomaan selkeämpää ja tarkempaa kuvaa mahdollisen vaaran tai haitan esiintymisestä työyhteisössä. Vastaajista enemmistön toimipaikkana oli n. 20 % (n=10) muu toimipiste tai toimipiste ei ole vakituinen. Toiseksi eniten n. 16 % (n=8) toimipisteenä oli toimisto.

5 Tulokset

Tässä luvussa tulen esittelemään opinnäytetyöntutkimustulokset kyselylomakkeen esitetystä aihealueista. Noin. 10 % (n=5) vastaajista ilmoitti toimipisteekseen keittiön, portti/valvomon ja vastaanotto-osaston. Poliklinikantoimipaikan vastaajia oli n. 6 % (n=3), samoin asunto-osasto 2krs. Noin 4 % (n=2) vastaajien toimipaikoista olivat vanginkuljetus, kiinteistöhuolto, työosastot (metalli- ja puutyö), päivystys, opetus- ja kurssitilat sekä muut asunto-osastot (1.- ja 3.- kerros.) Kävelyn toimipaikasta vastausprosentti oli 0 %.

Kuvio 2: Arvioinnin kohteena oleva toimipiste (n=51)

Vastaajista osa lisäsi oman toimipisteensä lisäksi myös muita vankilassa sijaitsevia toimipisteitä joissa he työskentelivät. Esimerkiksi toimipisteenä ovat toimiston lisäksi vankiosastot.

”arvioinnin kohteena koko laitos”

”arvioinnit kohdistuu Mikkelin vankilaan yleisesti, ei mihinkään tiettyyn kohteeseen. Kohteisiin liittyvissä arvioinneissa mainitaan arvioitava kohde erikseen”

Toimipisteen kommentteja ja tarkennuksia osioon oli mainittu myös laitoksessa esiintyviä vaara- ja haittatekijöitä.

”ei näe joka paikkaan kun vanki työskentelee (tiskinurkkaus, vihannesosasto)”

”vankia saattaessa kulkeminen aina vangin takana. Asia ei kaikille selvä”
”sellin ovien luukut on suurimmalle osalle henkilökuntaa kasvojen korkeudella, kun luukun avaa sieltä voi tulla naamalle mitä vaan”

5.1 Fysikaaliset vaaratekijät

Jatkuva melu ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 84 % (n=43) mielestä. Melu aiheutti haittaa osan mielestä esimerkiksi puu- ja metallipuoella, kun koneet olivat käynnissä. Uunit ja astian pesukoneiden ollessa käynnissä, kuuleminen vaikeutuu ja se vaikuttaa työturvallisuuteen.

”Melu ei varsinaista vaaraa, mutta häirtatekijä kylläkin. Uunit ja astianpesukone ovat paljon käytössä ja ovat melko äänekkäitä. Jos työskentelee lähellä ko. laitetta, ei välttämättä kuule puhelimen tai VHF:n (radiopuhelimen) ääntä.”

”Ilmastointi laitteet häiritsevät normaali ääniä (joskus ääni on kuin poraisi metalliin reikää porakoneella) ja haittaavat oikeita havaintoja”

”Toimistoissa kesällä kuuma, pidettävä ikkunat auki. Liikenteen melu aiheuttaa ajoittain kuulemisiongelmiä, esim. puhelut”

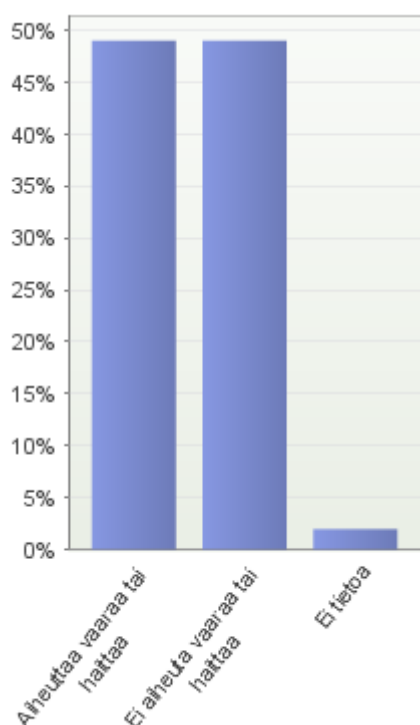
Iskumelu ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 78 % (n=40) vastanneiden mielestä. Ei tietoa iskumelusta vastanneita oli n. 12 % (n=6).

”Korjaukset aiheuttaa välillä meluhaittaa”

”Yllättävä meteli saattaa aiheuttaa vaaratilanteen”

Työpaikan lämpötila aiheuttaa vaaraa n. 49 % (n=25) mielestä. Vastaajista yhtä moni oli sitä mieltä, että se ei aiheuta vaaraa tai haittaa (kuvio 3).

Suurin vaaraa ja haittaa aiheuttava tekijä oli ulkoilun valvontatilojen lämpötilat. Vastaajien vapaat kommentit ja tarkennukset koskivat kaikkien vastauksien osalta sitä, että kesällä on liian kuuma ja talvella liian kylmä. Maininta ulkoilun valvontatiloissa esiintyi monissa kommenteissa, joita oli 20 kappaletta. Kesällä ulkoilun valvontatilat ovat liian kuumia ja talvella liian kylmiä. Yleisesti myös muissa paikoissa, esim. luokahuoneissa ja vastaanotossa oli liian kylmä tai kuuma.

Kuvio 3: Vastausjakauma työpaikan lämpötila (n=51)

"Kuumuus tai kylmyys ikkunoiden läheisyydellä"

"Ei varaa vaan haittaa. Kesällä jopa yli 30C, uuvuttaa."

"Kävelyiden valvontakoppien viilennys/lämmitys ei täytä määräyksiä."

"Viilennyslaitteiden toimintavarmuus heikkoa koko sellirakennuksessa."

Yleisilmanvaihto ja kohdepoistot eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 59 % (n=30) vastaajien mielestä. Osalla haittaa aiheuttavat vankien itse valmistamien ruokien käryt ja huoneiden kylmyys ilmastoinnin vuoksi. Osan mielestä ilmanvaihto toimii pääosin.

"Huoneet kylmiä ja niissä käy veto ilmastoinnin vuoksi."

"Ei minkäänlaista ilmanvaihtoa."

"Uudessa vankilassa pääosin hyvä ilmanvaihto."

Vetoisuus ei aiheuttanut n. 59 % (n=30) mielestä vaaraa tai haittaa. Osan mielestä ikkunoiden vetoisuus aiheuttaa vaaraa tai haittaa. Tässäkin usein ulkoilun valvontatiloissa esiintyy ongelmia sekä muutamissa muissa yksittäisissä työpisteissä.

"kävelykopit!!! Ikkunat vetää."

"sellit vetää ja sitä kautta kongit myös"

"ikkunoista vetää talvella"

"auto"

"Yksittäisissä työpisteissä kylmällä havaittavissa, esim. porttivalvomo"

Kylmät tai kuumat esineet eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 77 % (n=39) vastanneiden mielestä. Uunia käytettäessä saattaa esiintyä vaaraa tai haittaa, sekä joissakin muissa yksittäisissä tilanteissa. Näitä tilanteita ovat esimerkiksi puu- ja metallipuolen koneiden käynti ja käyttö sekä kiinteistöhuollon ja kunnossapidon laitteiden käyttö.

"Vaaratilanteita voi syntyä silloin kun käytetään uuneja, sekä patoja ruuanvalmistuksessa. Kuumahauteet voivat aiheuttaa myös vaaratilanteita kuumuudellaan."

"Välinehuollon autoklaavi kuumenee 134 asteeseen, josta nostetaan kuumia esineitä pois"

"Uunia avatessa tulee kuumia höyryjä."

"Puu- ja metallipuolella koneiden käydessä sekä kiinteistöhuollossa ja kunnossapidossa laitteita käyttäessä. Aiheuttaa haittaa jollei käytä suojaimia"

Työskentely ulkotiloissa ei aiheuta vaaraa tai haittaa n. 88 % (n=45) vastanneiden mielestä. Yksittäisiä tilanteita saattaa esiintyä talvella liukkauden osilta. Oikealla pukeutumisella vähennetään vaaran ja haitan määrää.

"Talvella liukkaus"

"Oikea pukeutuminen ja suojavaatetus ja jalkineet niin ei ongelmaa."

"Sisäpihan liukkaus talvella, kun otetaan tavaroita vastaan ja roskia viedessä."

Yleisvalaistus ei aiheuttanut 90 % (n=46) vastaajien mukaan vaaraa tai haittaa. Osan mielestä joissakin kohteissa olisi parantamisen varaa valaistuksen suhteen.

"joissakin kohteissa puutteellinen kohdevalaistus"

"autossa huonot ajovalot"

"Välipihan ja muurin sivustoja voisi valaistusta parantaa"

Kohdevalaistus työpisteessä ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa 88 % (n=45) mielestä. Vastaajista osan mielestä kohdevalaistus puuttui kokonaan.

"ei ole kohdevalaistusta"

"kylmiöiden ja pakastimien valaistus heikkoa"

"kohdevalaistus puuttuu"

Kulkuteiden turva- ja merkkivalaistus ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa. Noin 96 % (n=59) vastaajista oli sitä mieltä.

”Uudessa vankilassa valaistus hyvä.”

Ulkovalaistus ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 90 % (n=46) vastanneiden mielestä. Osa vastanneista kommentoi muurien valaistuksen olevan huono.

”Länsimuurin palokuja huonosti valaistu.”

”Muurien sekä sellitalon seinien valaistus huono.”

Käsiin kohdistuva värinä n. 88 % (n=45) vastanneiden mielestä ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa.

Koko kehoon kohdistuva värinä ei aiheuttanut vastanneista n. 88 % (n=45) mielestä vaaraa tai haittaa.

Ionisoiva säteily ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 73 % (n=37) mielestä. Vastanneista n. 24 % (n=12) vastasi ei tietoa ionisoivaan säteilyyn.

”Hammaspuolella käsitellään röntgen-säteilyä viereisessä huoneessa”

Ultravioletti säteily (UV) n. 82 % (n=43) vastanneista eivät kokeneet aiheutuvan vaaraa tai haittaa. Osassa toimipisteissä koettiin haittaa auringonsäteistä.

”Auringon säteet aiheuttaa haittaa kävelykokeissa.”

”Porttivalvomon ikkunoissa saisi olla kaihtimet.”

Lasersäteily ei aiheuttanut haittaa tai vaaraa n. 80 % (n=41). Noin 18 % (n=9) vastasi ei tietoa lasersäteilystä.

Infrapunasäteily ei aiheuttanut vaaraa n. 80 % (n=41) mielestä. Loput vastasivat ei tietoa.

Mikroaallot eivät aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 75 % (n=38) vastanneiden mukaan. Ei tietoa vastauksia n. 24 % (n=12).

Sähkömagneettiset kentät eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 67 % (n=34) vastanneiden mukaan. Osassa vastauksia haittaa tai vaaraa aiheuttavista tekijöistä olivat puhelimet ja tietokoneet.

"Näyttöpäätteet, kännykät"

"Puhelimet, tietokoneet ym."

Muita mahdollisia vaaratekijöitä kohdassa ei aiheutunut vaaraa tai haittaa 49 % (n=25) mielestä. Noin 39 % (n=20) vastasi ei tietoa. Muutama vaaraa tai haittaa aiheuttavaa kohtaa nousi esille kommentteissa.

"Henkilöstön turvallisuus koulutus vähäistä."

"Valvonnan käytössä olevien ajoneuvojen arveluttava toimintavarmuus, autot vanhoja ja puutteellisesti huollettuja!!"

"hektinen työtahti aiheuttaa muistamattomuutta"

"Liukastumisen vaara olemassa talvella ulkona työskennellessä. Oikeanlainen jalkine ja hiekoitus tärkeää."

5.2 Tapaturman vaarat

Liukastuminen ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 55 % (n=28) vastanneiden mielestä. Osan mielestä piha-alueet ja talvi aiheuttavat jonkinlaista vaaraa tai haittaa liukastumisen suhteen.

"Ulkoilupihat ja sisääntulot."

"Talvella välipihan mahdollinen liukkaus."

"Ruokakärryistä valuva vesi aiheuttaa liukkautta käytäville. Talvisin pihat välillä liukkaat."

"Ulkoportaot jalkakäytävältä alas vankilan pihalle talvisin usein liukkaat jään kertymisen vuoksi (on hiekoitettu)."

Kompastuminen ei aiheuta vastaajien mielestä vaaraa tai haittaa. Noin 69 % (n=35) oli tätä mieltä asiasta. Joitakin vaaratilanteita saattaa esiintyä.

"Puutteellisten sähkövetojen vuoksi ajoittain kompastumisen uhkaa."

"Monissa portaissa mahdollista kompastua."

"Lattian epätasaisuus saattaa aiheuttaa kompastumisia."

Henkilönostot ja henkilön putoaminen ei aiheuttanut vastaajista n. 73 % (n=37) mielestä vaaraa tai haittaa. Osa vastaajista koki nostot laitteilla tai ilman ja rappuset/ rappukäytävät haitaksi tai vaaraksi.

"Rappukäytävät jyrkät"

"Tavaraa korkealla, jolloin putoamisen vaara"

"Nosturikoulutus, nosturinkäyttö, turvaliivien ja putoamissuojien käyttö vähentää vaaraa. Katolla työskentely jossain tapauksissa aiheuttaa vaaraa talvisin."

Puristuminen esineiden väliin ei aiheuttanut n. 80 % (n=27) vastaajien mielestä. Joidenkin mielestä vaaraa ei ole mahdoton, vaikka se on vähäinen.

"Puristuminen mahdollista metallipuolella ja kiinteistö sekä kunnossapidossa ajatellen lumityötraktoria yms. laitteita."

"Osa ovista saattaa tulla päälle, ovat sen verran painavia. Automaattiovi keittiöstä käytävälle ei tunnista onko ketään välissä, vaan sulkeutuu."

Lukittuun tilaan loukkuun jääminen ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 53 % (n=27) vastaajan mielestä. Monien vastaajien mukaan selliin jääminen saattaa aiheuttaa vaaraa tai haittaa.

"Vahingossa vangin selliin jääminen."

"Jos pitää avaimet hallussaan ei vaaraa ole."

"Kaikkien tulisi tietää kuinka välttää jäämästä lukkiutuvaan selliin (ulkopuolinen lukitus, munalukko)."

"Selliövet otettava työskennellessään huomioon."

Sähkölaitteet ja staattinen sähkö n. 65 % (n=33) vastanneista oli sitä mieltä, että se ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa. Jos laitteet ovat kunnossa, ei vaaraa aiheudu.

"Ovien sähkölukot aukeavat mielestäni liian pitkällä viiveellä esim. avun saaminen päällekkäustilanteissa."

"Vialliset laitteet voi aiheuttaa sähköiskun."

Tavarankuljetukset ja muu liikenne eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 69 % (n=35) mielestä. Joissakin tilanteissa, esimerkiksi ulkopuolisten tavarankuljetuksessa koettiin yksittäisten henkilöiden mielestä vaaraa tai haittaa.

"välipihan liikenne"

"Ulkopuolisten henkilöiden ja ajoneuvojen tarkastus."

"varovaisuus lastauspihalla"

"ulkopuolelta sisään tulevat on aina turvallisuus riski"

Hapenpuute tai myrkytys eivät aiheuttaneet haittaa tai vaaraa n. 75 % (n=38) vastanneiden mukaan. Myrkytystilan saattavat aiheuttaa vahvat pesuaineet.

”Vahvat pesuaineet saattavat aiheuttaa vaaratilanteen.”

Veden varaan joutuminen ei aiheuttanut n. 90 % (n=46) vastaajan mukaan.

Esineiden putoaminen eivät aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 71 % (n=36) vastanneiden mukaan. Osasta vastauksia ilmeni, että korkealla olevien esineiden putoamisesta aiheutuu vaaraa tai haittaa joissakin tapauksissa.

”Korkealla olevilta hyllyiltä putoavat tavarat. Jotkin hyllyt eivät ole kovin tukevasti kiinni. Tukun kuorma joskus pinottu niin korkeaksi, että sen purkaminen on hankalaa.”

”Korkealla työskennellessä esim. lumitöissä katolla on olemassa putoavien työkalujen vaara.”

Esineiden kaatuminen eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 71 % (n=36) vastanneiden mukaan. Osan mielestä yksittäiset tapahtumat saattavat aiheuttaa vaaran tai haitan.

”Työtoiminnassa aina olemassa mahdollista että esineet kaatuvat.”

”Epätasaisella lattialla uunivaunut tai kärryt saattavat kaatua.”

Esineiden tai aineiden sinkoutuminen eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 69 % (n=35) vastanneiden mielestä. Joidenkin mielestä vangen käyttäytyminen ja mm. pesuaineet saattavat aiheuttaa vaaran tai haitan.

”Pesuaineroiskeet, kuuman ruoan roiskuminen.”

”vangen mahdollinen hermostuminen.”

”Jos vanki esimerkiksi heittelee tavaroita.”

”Huolimaton pesuaineiden käsittely voi johtaa vaaratilanteeseen jos roiskuu esim. silmiin.”

Liikkuvan esineen aiheuttama isku ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 71 % (n=36) vastaajan mukaan. Lattian vinous ja epätasaisuus saattavat aiheuttaa osan mielestä vaaraa tai haittaa.

”Jos potilas heittää tavaralla yms.”

”Kärryt eivät pysy paikallaan epätasaisella lattialla.”

”Lattiat ovat sen verran vinot, että ruokakärryt liukuu itsestään ja voivat liukua päälle.”

Takertuminen liikkuvaan esineeseen ei aiheuta vaaraa tai haittaa n. 77 % (n=39) vastaajan mielestä.

Viilto- tai leikkautumisvaara ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 65 % (n=33) vastaajan mukaan. Joissakin tilanteissa useammat vastaajat kommentoivat, että esimerkiksi vangin tarkastamisessa ja keittiöiden terävät hyllyt aiheuttavat vaara tai haittaa.

"Vangin tavaroita tarkastaessa."

"Vangin väkivallan uhka."

"mahdollinen esim. työpajoissa."

"Keittiössä on tietysti leikkuuveitset jotka voivat aiheuttaa viiltoja niiden kanssa työskennellessään. Kylmiöiden hyllyt ovat myös melko teräviä ja aiheuttavat viiltoja."

Pistovaara ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa 49 % (n=25) vastaajan mielestä. Vapaissa kommenteissa ja tarkennuksissa monet kokivat vaaraa tai haittaa ruiskujen ja neulojen pistoriskinä sekä useat kokivat rassit ja teräaseet myös riskeinä.

"Vastaanotossa ruiskut yms."

"Jos vangilla on esim. rassi hallussaan."

"Vankilassa on aina pistovaara-> esim. neulan kosketus selliratsauksen yhteydessä sekä vangin käsiin joutunut teräase."

Suojaimet, suojukset tai merkinnät eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa vastaajista n. 82 % (n=42) mielestä. Joissakin tilanteissa suojainten tulee olla ajan tasalla ja epäasialliset ja puutteelliset suojaimet aiheuttavat vaaraa tai haittaa.

"Jos suojain pettää."

"Ohjeet suojaimista osin puutteelliset."

"Tulipaloa sammuttaessa epäasialliset suojaimet voivat aiheuttaa terveydellisiä ongelmia."

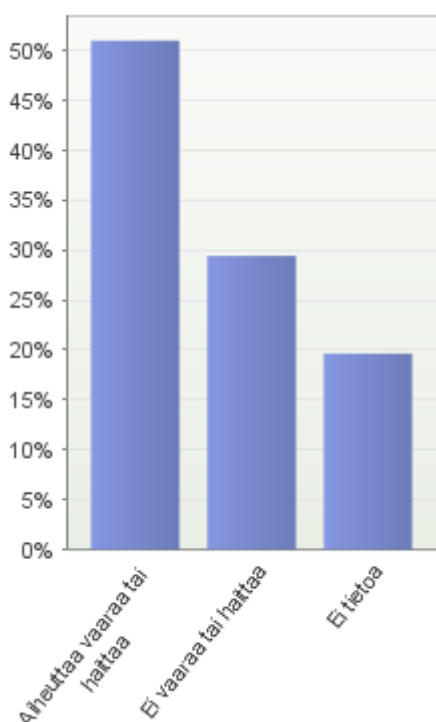
Turvaton toiminta ja riskinotto eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 55 % (n=28) vastaajan mukaan. Osa kokee vankien kanssa toimimisen jossakin suhteessa riskinä ja turvattomana toimintona.

"Yksin toimiminen vangin kanssa."

”Työkaveria ei pidä jättää yksin sulkemaan kerrosta. Kuljettaisiin aina vangin/vankiryhmän takana eikä edessä tai heidän keskellä.”

”Riskejä ei pidä ottaa vaan välttää.”

Poikkeavat tilanteet ja häiriöt aiheuttivat 51 % (n=26) vastaajan mukaan vaaraa tai haittaa (kuvio 4). Poikkeaviksi tilanteiksi lueteltiin esimerkiksi sähkökatkot, tulipalot sekä vangin ja potilaan aggressiivinen käyttäytyminen. Noin 20 % vastaajista vastasi ei tietoa poikkeaviin tilanteisiin ja häiriöihin.

Kuvio 4: Vastausjakauma poikkeavat tilanteet ja häiriöt (n=51)

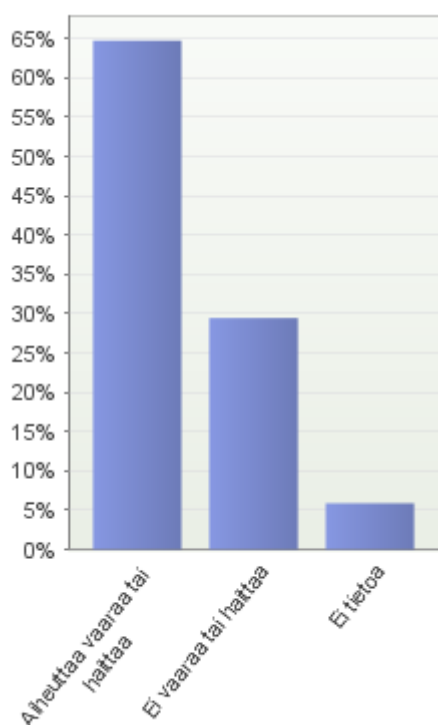
”Vankila ympäristössä poikkeavat tilanteet ja häiriöt ovat suuri vaara.”

”Sähkökatkot, jos hälytyslaitteet tai kamerat eivät toimi. Vangit saattavat peittää kamerat. Tulipalot.”

”Vangin aggressiivinen käytös.”

”Yhteiset sovitut ja harjoitellut toimintamallit erittäin tärkeässä roolissa!!!”

Päihdeiden väärin käytön koki n. 65 % (n=33) vastaajista aiheuttavan vaaraa tai haittaa (kuvio 5). Vanki koettiin vaaraksi päihdeiden alaisena monissa tarkentavissa vastauksissa.

Kuvio 5: Vastausjakauma päihteiden väärinkäyttö (n=51)

"Vankien päihteet ja huumeet."

"Aiheuttaa aggressiivisuutta vangeissa."

"Päihtyneet vangit voivat aina aiheuttaa vaaraa henkilökunnalle."

"Päihtynyt potilas voi olla arvaamaton."

Puutteet hälytys- ja pelastusvälineissä ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 57 % (n=29) vastaajan mukaan. Mahdollisena hättänä ja vaarana koettiin harjoitusten puutetta ja henkilöstön koulutuksen puutteellisuutta kommentoissa ja tarkennuksissa. Kamera- ja kehävalvonnan puutteita esiintyi myös vastauksissa.

"PUUTTEELLINEN HENKILÖSTÖN KOULUTUS JA OHJEISTUS SEKÄ HARJOITTELU."

"Vaikka olisi kuinka ohjeita, mutta jos niitä ei noudateta."

"Harjoitusten puute."

"Aiheuttaa vaaraa toki, jos on puutteita -> säännölliset tarkastukset."

Puutteet ensiapujärjestelyissä eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 55 % (n=28) vastaajan mielestä. Vastaajien mielestä osaksi asia on kunnossa ja vankilassa on selkeät ja hyvät ohjeet, mutta harjoitusten puute ja pakollinen koulutus sekä mahdollisuus osallistua myös niihin saatavat aiheuttaa vaaraa tai haittaa.

”EA-ohjeet ja materiaali päivitetty parhaillaan.”

”PUUTTEELLINEN HENKILÖSTÖN KOULUTUS JA OHJEISTUS SEKÄ HARJOITTELU.”

”Keittiöhenkilökunta ei pääse osallistumaan talon yhteisiin koulutuksiin ja omia koulutuksia ei ole saatu.”

”Säännöllisiä tarkastuksia.”

5.3 Henkinen kuormittuminen

Toistotyö tai yksipuolinen työ ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa vastaajien n. 63 % (n=32) mukaan. Osa vastaajista koki työn uuvuttavaksi ja osa menetti valppauden työn yksipuolisuuden ja saman työn toistamisen takia.

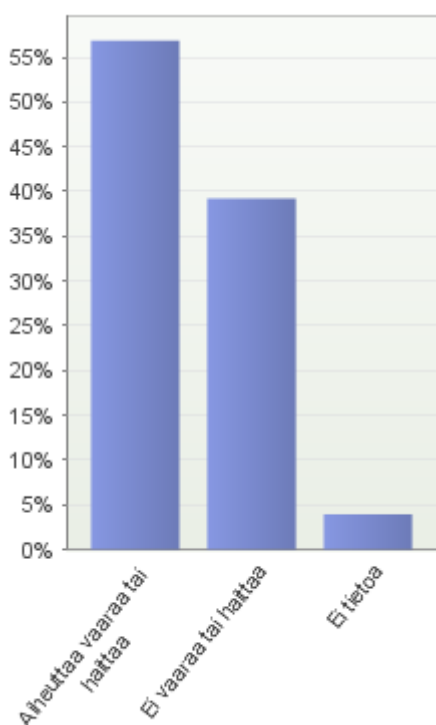
”Saman työn toistaminen vähentää tekijän valppautta.”

”Minun työ ei ole yksipuolista.”

”Yksipuolinen, valmiit vastaukset sisältävä työ heikentää luovuutta.”

”Yksipuolisella työllä saattaa olla motivaatioon haitallisesti vaikuttavia piirteitä.”

Yksintyöskentely tai yötyö aiheutti vaaraa tai haittaa n. 57 % (n=29) mukaan (kuvio 6). Avomien kommenttien mukaan vuosiloma-ajalla yksintyöskentely lisääntyy ja yö aikana mahdolliset onnettomuudet ym. aiheuttavat vaaraa tai haittaa vähäisen henkilökunnan takia.

Kuvio 6: Vastausjakauma yksintyöskentely tai yötyö (n=51)

"Väsymys ja yöllä vähäinen valvonnan vahvuus."

"Henkilökunnan vähyys näkyy turhina riskinottoina."

"Vuosiloma-ajan kukin vuorollaan työskentelee päiviä yksin, kun sijaisia ei ole käytettävissä."

"LOMA JA POISSAOLOJEN AIKANA"

"Vartijoiden vähyys yöaikaan tuo vaaran mahdollisuuden."

Jatkuva valppaana olo ei aiheuttanut n. 61 % (n=31) vastaajien mukaan vaaraa tai haittaa.

Kommenteissa esille nousee stressi tekijöiden lisääntyminen jatkuvan valppaana olon myötä.

"Jatkuva valppaana olo lisää stressiä."

"Väsyttää psyykkisesti."

"Koko ajan vahdittava mitä vangit tekevät, omat työt saattavat kärsiä varsinkin kiireessä."

Työn pakkotahtisuus ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 63 % (n=32) mielestä. Ruokailut tarkasti aikataulutettuja, jotka vaikuttavat pakkotahtisuuteen osasta vastaajien mielestä. Myös henkilökunnan vähäisyys vaikuttaa tähän.

”Ruoan oltava tiettyyn aikaan valmiina oli tilanne mikä hyvänsä.”

”Vähäinen henkilökuntamäärä aiheuttaa usein työssä pakkotahtisuutta.”

”Toimipistekierto antaa vaihtelua ja lieventää puutumista, vaikka edes lyhyempänä jaksona tutustuminen toiseen toimipisteeseen).”

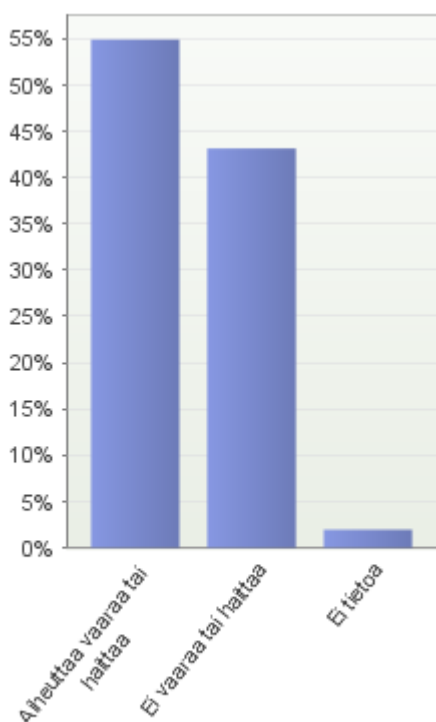
Ihmissuhdekuormitus ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 53 % (n=27) vastaajan mukaan. Vankien moniongelmallisuus koettiin vaarana tai haittana osalla vastaajista kommentteja ja tarkennuksia osiossa.

”Asiakastyö jatkuvaa ihmissuhdekuormitusta, varsin moniongelmallista.”

”Vankien kanssa työskentely kuormittaa.”

”Kuntoutustyö ei vankilassa ole kovin korkeassa arvostuksessa muun henkilökunnan silmissä.”

Kiire aiheutti vaaraa tai haittaa n. 55 % (n=28) vastaajan mukaan (kuvio 7). Kiire aiheuttaa herkästi stressiä ja kiireessä tulee virheitä kommenttien mukaan.

Kuvio 7: Vastausjakauma kiire (n=51)

”Kiire ja keskittymiskyvyn puute lisääntyvät aikojen saatossa. Valitettavasti näyttää näkyvän henkilökunnallakin.”

”Saattaa jäädä jotain vaarallista huomaamatta.”

"Lisää huolimattomuutta."

"Joskus voi kiireessä toimia niin, että on mahdollisuus vaaran aiheuttamiseen."

Liian kovat vaatimukset ja tavoitteet eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 71 % (n=36) vastaajan mielestä. Osa vastaajista koki joitakin vaara ja haittaa aiheuttavia tekijöitä.

"Vaatimukset tulisi olla realistisia."

"Erilaiset odotukset esim. esimiehen taholta ovat ahdistavia."

"Risen tavoitteet epärealistiset."

"Tulevaisuudessa työvoiman riittävyys mietityttää (vanhan puolen saneeraus tuo paljon lisätyötä, mutta tuleeko lisää tekijöitä?)."

Etenemismahdollisuuksien puute ei koettu vaaraa tai haittaa aiheuttavaksi tekijäksi n. 73 % (n=37) vastaajan mielestä. Osa vastaajista kokee joitakin ongelmia etenemismahdollisuuden puutteen vuoksi.

"motivaation heikkeneminen"

"Virkojen lakkauttaminen ei paranna etenemismahdollisuuksia tällä alalla."

"urautuu, turhautuu, puutuu"

Työnopastus ja perehdyttäminen eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 75 % (n=38) vastaajan mukaan. Vastauksien perusteella jos perehdyttäminen on hoidettu, ei aiheuta ongelmia.

"Koko henkilökunnalle perehdytystä joka toimipisteeseen enemmän jotta kaikki voisi toimia joka pisteessä huolettomasti."

"Mikäli oikein hoidettu ei ongelmaa."

Työnjako, tehtäväkuva ja vastuut eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 69 % (n=35) vastaajien mielestä. Osa koki tehtäväkuvat ja työnjaot epäselkeinä.

"Esimiehillä liian erilaiset toimintamallit."

"Työnkuvat selkeiksi ja toivottavasti niitä noudatetaan."

Työajat, ylityöt ja työvuorot eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 67 % (n=34) vastaajan mielestä. Osa koki ylityöt raskaina tai, että osalle ne ovat raskaita. Joidenkin mielestä työajat ovat selkeitä ja työajat eivät aiheuttaneet ongelmia.

"vuorotyö, uni vaikeudet"

”ylitöitä/henkilökunnan vähyys”

”Liika ylityö aiheuttaa stressiä ja väsymistä, henkilökuntaa lisäävä jotta riskit pienenisivät.”

”Kovat ylityö ylitykset voi olla joillekin rankkoja ja kuormittaa.”

”Oikea suhtautuminen vuorotyöhön ja vapaa-ajan rentouttava vaikutus sekä kunnon lepo auttaa jaksamaan.”

Työsuhteen epävarmuus ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 67 % (n=34) vastaajan mielestä. Osaa vastaajista epävarmuus vaikuttaa työpanokseen ja työmotivaatioon.

”Huhut tulevista muutoksista huolestuttaa. Vahva tuntemus pelinappulana olemisesta, asioihin ei voi itse vaikuttaa.”

”Jatkuva epävarmuus kuormittaa henkisesti.”

”Turhauttaa, vaikuttaa oleellisesti työhön panostukseen.”

Työjohdon tai organisaation puutteet eivät aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 65 % (n=33) vastaajan mukaan.

”ajoittain johdon hälläväliä tyyli”

”Lähinnä voi harmittaa.”

”vastuualueet epäselvät”

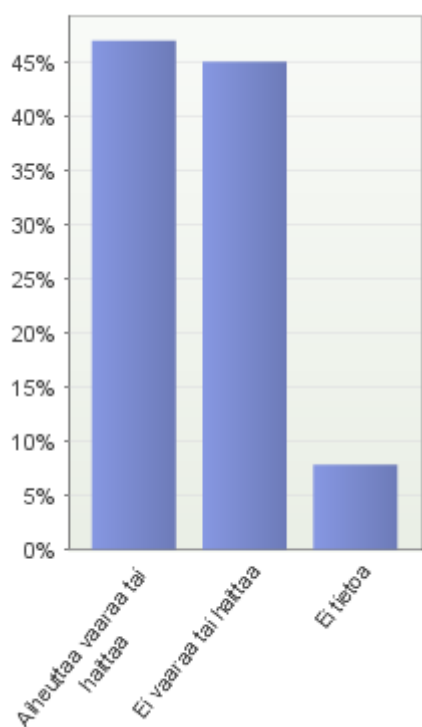
Työilmapiiri ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 69 % (n=35) vastaajan mielestä. Osa vastaajista koki ilmapiirissä tiettyjä ongelmia esimerkiksi eri työryhmien välillä. Myös esimiesten ja alaisten välit eivät olleet aina hyvät.

”Henkilöstön huono työilmapiiri ja kärjistyneet välit väsymysten ym. takia. Esimies ja alaisten välit huonot.”

”Yleinen ilmapiiri hyvä”

”Eri henkilöiden työn tunteminen voisi parantaa yhteen hiileen puhaltamista, sektoriajattelu jyllää vielä.”

Tiedonkulku aiheutti vaaraa tai haittaa n. 47 % (n=24) vastaajan mukaan (kuvio 8). Vastaajat kommentoivat esimerkiksi, että oikean tiedon kulkeminen oikeille henkilöille välillä puutteellista tai tieto tulee liian myöhään.

Kuvio 8: Vastausjakauma tiedonkulku (n=51)

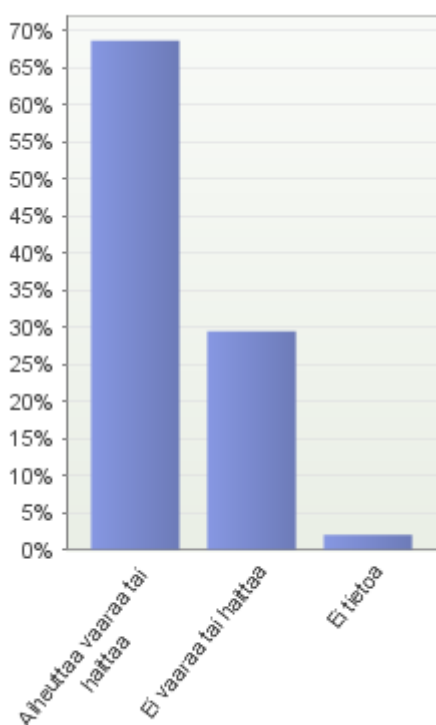
"Usein tärkeät tiedot ei kulje sinne, missä niitä tarvitaan tai se tulee liian myöhään."

"Tiedonkulku ei aina toimi / ei tiedoteta tarpeeksi."

"Välillä tieto ei saavuta oikeita henkilöitä."

Väkivallan uhka aiheuttaa vaaraa tai haittaa n. 69 % (n=35) vastaajan mielestä (kuvio 9).

Kommentteja osiossa vastaajista osa koki väkivallan yleisesti kuuluvan työkuvaan ja sen uhka on aina vankilassa.

Kuvio 9: Vastausjakauma väkivallanuhka (n=51)

"Koskaan vankilassa ei voida väkivallan uhkaa poistaa."

"Aina olemassa vankilassa. Kuuluu mielestäni työhön."

"Aikaisemmin yhteisössä marginaalista henkistä väkivaltaa, nyt tilanne näyttää rauhoittuneen. (Työpaikalla henkisen työsuojelun ryhmä)"

Häirintä tai epäasiallinen kohtelu ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 61 % (n=31) vastaajan mukaan. Osa vastaajista koki yksittäiset tapaukset ja ns. vahvat persoonat vaaran tai haitan aiheuttajiksi.

"epäasiallinen kohtelu tulee työkavereiden ja vankien taholta"

"Yksittäisiä tapauksia on ajoittain häiritsemässä arkityötä."

"Aiheuttaa ongelmia työyhteisössä, ns. vahvat persoonat."

Sosiaalisen tuen puute ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 73 % (n=37) vastaajan mielestä.

"Jos ei ole muita saman työn tekijöitä."

Vaikutusmahdollisuuksien puute ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 57 % (n=29) vastaajan mukaan. Vaikutusmahdollisuudet koettiin puuttuvan kokonaan tai toisilla se on suurempi kuin toisilla.

"Ei sille taida mitään voida, että toisten vaikutusmahdollisuus on suurempi kuin toisten. Pahimmillaan voi aiheuttaa kyräilyä, kateutta, epäviihtyvyyttä työssä."

"Ei ole vaikutusmahdollisuuksia moniin asioihin, turhautuminen."

Muut mahdolliset vaaratekijät eivät aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 53 % (n=27) vastaajan mielestä. Vastaajista ei tietoa vastasi n. 37 % (n=19).

"Leimatuksi tuleminen. (paljon sairaslomia)"

"yllätysmomentti"

5.4 Kemialliset- ja biologiset vaaratekijät

Vaaralliset tai haitalliset kemikaalit eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa. Vastaajista n. 75 % (n=38) eivät kokeneet vaaraa tai haittaa. Vastauksista ilmeni, että pesuaineet voivat olla riski. Turvatiedotteet ja ohjeistus kun ovat kunnossa, eivät aiheuta vaaraa.

"pesuaineet"

"Kun turvatiedotteet ja oikeat käsittely ja suojautumistavat tiedossa eivät aiheuta vaaraa."

Syöpävaaralliset kemikaalit 1* (1* Vaaralausekkeet R45 ja R49 (Löytyvät kemikaalien pakkausmerkinnöistä ja käyttöturvallisuustiedotteista.)

Allergiaa aiheuttavat kemikaalit 2* 2* Vaaralausekkeet R42 ja R43 (Löytyvät kemikaalien pakkausmerkinnöistä ja käyttöturvallisuustiedotteista.)

Syöpävaaralliset kemikaalit ja allergiaa aiheuttavat kemikaalit eivät kumpikaan aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 65 % (n=33) vastaajan mukaan. Molemmissa lääkkeiden käyttö mahdollistivat vaaran tai haitan.

Syöpävaaralliset kemikaalit

"Eräät käytössä olevat sytostaattilääkkeet tabletteina"

Allergiaa aiheuttavat kemikaalit

"Lääkkeet eli jatkuva altistus lääkkeen ajolle voi altistaa allergisoitumiseen."

"pesuaineet"

Palo- ja räjähdysvaaralliset aineet eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 59 % (n=30) vastaajan mielestä. Mahdollista vaaraa tai haittaa koettiin vastausten mukaan esiintyvän metalli- ja puutyö puolella.

”MAALAAMON ILMANVAIHTO EI TOIMI”

”Pajalla olevat kaasut ja hitsaustyöt voivat aiheuttaa palo- ja räjähdysvaaran. Tämän takia palokierrokset yöaikaan on aiheellisia.”

Pölyt ja kuidut eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 69 % (n=35) vastaajan mukaan. Siivousta pidettiin hyödyllisenä ehkäisijänä.

”Toki pitää siivouksella saada haitat pois.”

”työtoiminnassa säännöllinen siivous pajoilla”

Kaasut eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 67 % (n=34) vastaajan mielestä.

Höyryt, huurut ja savut eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 63 % (n=32) vastaajan mukaan. Uuneista aiheutuvat höyryt ja mahdollisista tulipaloista tulevat savut voivat aiheuttaa vastauksien perusteella vaaratilanteita.

”höyryt uuneista ja padoista”

”työpuolen tai selliosaston tulipalo”

”mahdolliset tulipalot aiheuttavat haitallisia savuja”

Kemikaalien pakkausmerkinnät eivät aiheuttaneet n. 75 % (n=38) vastaajan mukaan vaaraa tai haittaa.

Käyttöturvallisuustiedotteet eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 78 % (n=40) vastaajan mielestä.

Kemikaalien käyttötavat eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 67 % (n=34) vastaajan mukaan. Kommenteissa pesuaineiden käyttö on osattava ja hyvä ohjeistus myös vangeille niissä ehkäisevät vaaran ja haitan syntyä.

”Vankien opastus tärkeää mm. pesuaineiden käytössä.”

”Keittiömiesten pesuaineiden käyttöä tarkkailtava.”

Kemikaalien varastointi ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 71 % (n=36) vastaajan mielestä. Pienet määrät ja oikeanlainen säilytys poistaa vaaratilanteita.

Kemikaalien käytöstä poisto ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 67 % (n=34) vastaajan mukaan. Ei tietoa vastasi n. 24 % (n=12) vastaajaa.

Suojainten kunto ja käyttö eivät aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 75 % (n=38) vastaaja mukaan.

Ensiapuvälineiden kunto ja käyttö eivät aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 80 % (n=41) vastaajan mukaan. Kommenteissa henkilökunnan ensiapu taitojen ylläpito on tärkeää.

”onko riittävää virka-ajan ulkopuolella?”

”jos henkilökunta ei pidä ea taitoja ajan tasalla tai huolehdi välineiden kunnosta.”

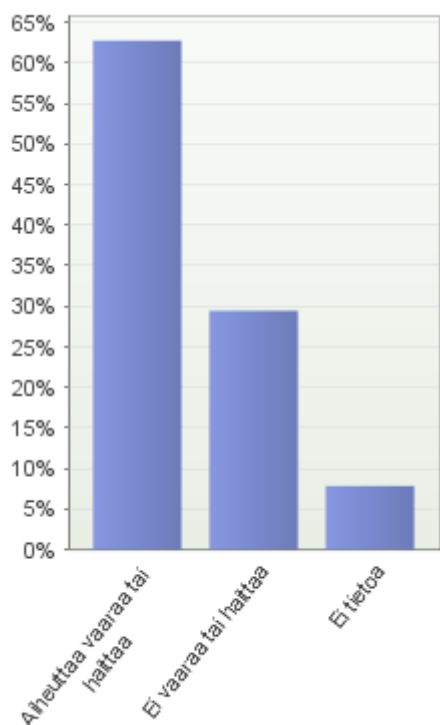
Sähkölaitteiden kunto ja käyttö eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 73 % (n=37) vastaajan mielestä.

Tulityöluvat ja tulitöiden tekeminen eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 67 % (n=34) vastaajan mukaan. N. 26 % (n=13) vastasi ei tietoa. Kommenteissa tekijällä pakollinen tulityökortti ja tehtävät on annettavat ammattihenkilön tehtäväksi.

Sammutusvälineet ja niiden merkinnät eivät aiheuttaneet n. 84 % (n=43) vastaajan mukaan vaaraa tai haittaa.

Poistumistiet ja niiden merkinnät eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa. n. 90 % (n=46) vastanneista oli tätä mieltä asiasta. Pelastusharjoituksia toivottiin lisää tarkennusosiossa.

Tartuntavaara, esim. bakteerit ja virukset aiheuttivat n. 63 % (n=32) vastaajan mukaan vaaraa tai haittaa (kuvio 10). Vastaajien mukaan vangeilla olevat taudit saattavat tarttua ja tietämättömyys mitä tauteja vangeilla esiintyy.

Kuvio 10: Vastausjakauma tartuntavaarat, esim. bakteerit ja virukset (n=51)

"emme tiedä vankien sairauksia"

"Ei saada tietoa jos jollakin vangilla on joku tarttuva tauti/sairaus."

"Vangeilla olevat sairaudet altistaa henk. kunnan erilaisille taudeille."

Sienet, esim. homeet eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa 49 % (n=25) vastaajan mielestä. Ei tietoa osion vastausprosentti oli n. 22 % (n=11).

"vankien huono hygienia"

"uusi talo ja kohta homeessa"

"jatkuva altistus asiakaskontaktityössä"

Muita mahdollisia vaaratekijöitä kohtaan vastaajien mukaan ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa vastasi n. 53 % (n=27) ja ei tietoa kohtaan vastasi n. 45 % (n=23).

"kaiken aikaa tulee uusia tartuntamahdollisuuksia, kun potilaskunta globaalia"

5.5 Ergonomia

Työpisteen siisteys ja järjestys eivät aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 77 % (n=39) vastaajan mielestä.

Kulkitiet, uloskäytävät ja pelastustiet n. 82 % (n=42) mukaan eivät aiheuttanut vaaraa tai haittaa. Vastaajien mukaan reittien siisteys ja ongelmaton kulku on muistettava.

”vankien evakuointi on uhkatilanne”

Portaat, tikapuut ja luiskat eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 78 % (n=40) vastaajan mielestä. Talven liukkaus ja korkealle kiivettäessä saattaisi vaaraa tai haittaa esiintyä vastausten perusteella.

”korkealle kiivettäessä (katon tms. siivous)”

”Nyt jos tulipalon takia talo pitäisi pikaisesti tyhjentää. Tulisi ehkä ongelmia.”

Työskentelytason korkeus ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 80 % (n=41) vastaajan mukaan. Toivottiin, että työtasot olisivat säädettävissä ja tasot ovat osan mielestä ahtaissa paikoissa. Osalla oli oma työpiste ja tasot säädetty oman säädösten mukaan.

”oma työpiste ja itselle säädetty korkeus”

”Tarkastettu työterveydenhoitajan kanssa.”

”kaikki pöydät eivät ole ihanteellisia kaikille”

”Ahtaat paikat, kone laitettava sinne minne se sopii, ergonomisesti ei paras mahdollinen paikka.”

Istuin ei aiheuttanut n. 78 % (n=40) vastaajan mielestä vaaraa tai haittaa. Toivomuksena oli vastausten perusteella lisää säätömahdollisuuksia istuimiin. Ja istuimet luokiteltiin heikkotasoiseksi.

”Huono tuoli. Ei ole ristiseläntukea tuolissa.”

”auton istuimen säädöt puutteellisia”

”Istuimet heikkotasoisia. Käyttö kuitenkin useissa toimipisteissä lähes 24/7”

”Enemmän säätöä, tukea ja toimintavarmuutta.”

Näytöt ja näyttöpäätteet eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 77 % (n=39) vastaajan mielestä. Ongelmina esiintyi henkilökohtaisia ongelmia, kuten esimerkiksi lähinäön tuottamat ongelmat ja työtasojen säätö ongelmat, ei varsinaisesti itse näytön tai näyttöpäätteen.

"Jatkuva tietotekninen rasitus"

"työpöydän korkeus ei ole säädettävissä"

"Henkilökohtainen lähinäkö alkaa tuottaa ongelmaa näyttöpääte työssä. Näyttöpäätelasien hankinta ajankohtainen."

Selän asento ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 63 % (n=32) vastaajan mukaan. Noin 35 % koki joko vaaraa tai haittaa selän asennosta. Työasennon tarkastaminen ja korjaaminen esiintyi vastauksissa yhtenä huomiona.

"Jos ei muista keskittyä työasentoon"

"tietyissä työvaiheissa ei paras mahdollinen esim. ruokaa annosteltaessa, kuorman purussa, uunin täyttö"

"Valvontatyössä istuessa täytyisi olla suorana, olisi korjattavaa"

Hartioiden ja käsien asento ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 57 % (n=29) vastaajan mielestä. Noin 39 % vastasi kuitenkin sen aiheuttavan vaaraa tai haittaa. Vastaajat kokivat esimerkiksi tietokoneen käytön aiheuttavan vaaraa tai haittaa.

"Jatkuva tietotekninen rasitus"

"monen tunnin tietokoneen käyttö päivittäin"

"hartiat, ajoasennonsäätöjen puute"

Ranteen ja sormien asento ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 69 % (n=35) vastaajan mukaan. Osa koki jatkuvasta ovien avaamisesta ja sellin luukkujen käytöstä aiheutuvan vaaraa tai haittaa ranteille ja sormille. Myös tietokoneen käyttö aiheutti tätä.

"Vanhalla vankilalla oli paremmat työasemat/tuki ranteille ja käsille. Nyt on vain pöytä missä on työasemat."

"jatkuva ovien avaaminen"

"Sellin luukkujen aukaisu on liian korkealla joten ranteet ja sormet on luonnottomassa asennossa."

Pään ja niskan asento ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 61 % (n=31) mielestä. Osa koki jonkinlaisena häirtana esimerkiksi monitorien katsomisen.

"Jatkuva ylös katsominen valvomon monitoreista kuormittaa niskoja."

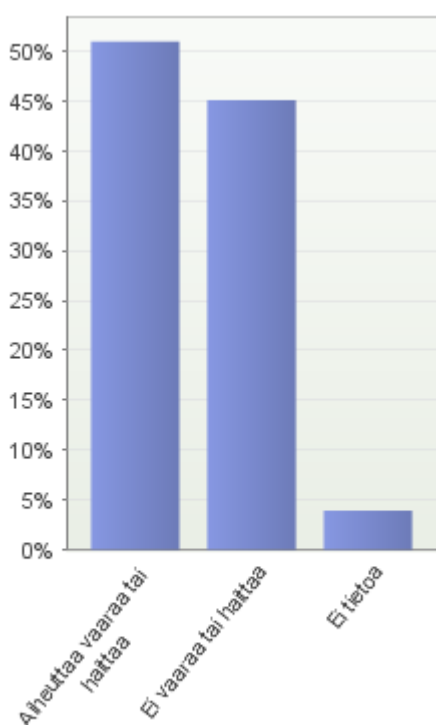
"Jatkuva tietotekninen rasitus"

Jalkojen asento ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 77 % (n=39) vastaajan mielestä. Istumatyö on yleisesti vaarallista ergonomiasta huolimatta ja omalla toiminnalla pystytään vaikuttamaan vastausten perusteella jalkojen asentoon ja niiden tuomiin vaaroihin ja haittoihin.

”Kaikkiin työasentoon liittyviin kysymyksiin: istumatyö on yleensäkin vaarallista, huolimatta ergonomiasta.”

”Pidettävä itse huolta työssä (ja vapaa-aikana) päivittäisestä liikkumisesta!”

Jatkuva istuminen tai seisominen aiheutti 51 % (n=26) vastaajan mukaan vaaraa tai haittaa (kuvio 11). Osa koki jatkuvan istumisen vaarana tai haittana ja osa koki pitkään seisomisen. Usein rasituksen kohteena on selkä.

Kuvio 11: Vastausjakauma jatkuva istuminen tai seisominen(n=51)

”pitkät ajomatkat”

”Pitkäaikainen paikallaanolo tai istuminen aiheuttaa kipuja selkävaivaiselle”

”Koko päivä seisomista.”

”Jos joudun pitempään istumaan tai seisomaan, selkäoireet pahenee, jalan puutuminen”

Työn tauotus ja työtahti eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 78 % (n=40) vastaajan mukaan. Osa vastaajista koki tauot hyväksi, kun käyttää liikkumiseen eikä esimerkiksi tupakkataukoihin.

”Tauot hyväksi, paitsi tupakkatauot”

”Tauotan liikkumalla, kun siihen mahdollisuus ja suositukset”

Jatkuvasti samana toistuvat työliikkeet eivät n. 69 % (n=35) vastaajan mukaan aiheuttaneet vaaraa tai haittaa. Tietokoneen käytöstä aiheutuvia ongelmia esiintyi vastaajien mukaan myös tässä osiossa.

”tietokoneella oleminen”

”No se hiiri tuntuu välillä hartioissa”

Raskaat nostot tai taakan kannattelu ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 67 % (n=35) vastaajan mielestä.

Työkalut, koneet ja laitteet eivät aiheuttaneet n. 78 % (n=40) vastaajan mukaan vaaraa tai haittaa.

Käsiteltävät kappaleet eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 80 % (n=41) vastaajan mukaan.

Työpisteen tuet ja apuvälineet eivät aiheuttaneet vaaraa tai haittaa n. 78 % (n=40) vastaajan mielestä. Kommenteissa ilmenee, että kyseiset apuvälineet ja tuet puuttuvat kokonaan.

”Ei ole”

”Ei apuvälineitä”

Työtilan riittävyys ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 82 % (n=42) vastaajan mukaan. Osassa toimipaikoista koettiin tilat ahtaaksi ja toistaiseksi ovat tilat riittäneet.

”ahdas auton hytti”

”On tähän asti riittänyt”

”Väliaikainen onneksi!”

Mahdollisuus vaihdella työasentoja ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa n. 78 % (n=40) vastaajan mielestä. Osa koki, että aina ei ole mahdollista vaihtaa työasentoa, mutta se ei aiheuttanut vaaraa tai haittaa.

”ei aina onnistu”

Muita mahdollisia vaaratekijöitä ei esiintynyt lainkaan vastausten perusteella. Noin 55 % (n=28) vastaajista arvioi, että ei aiheuta vaaraa tai haittaa ja n. 45 % (n=23) vastasi, että ei tietoa. Osa koki, että istumatyö on aina vaarallista, huolimatta ergonomiasta.

”Kaikkiin työn muunneltavuus liittyviin kysymyksiin: istumatyö on yleensäkin vaarallista, huolimatta ergonomiasta. Pidettävä itse huolta työssä (ja vapaa-aikana) päivittäisestä liikkumisesta!”

”Itsestä kiinni”

5.6 Tuloksien yhteenveto

Vastausten perusteella yhdeksässä kohdassa kyselyssä koettiin aiheutuvan vaaraa tai haittaa. Mahdollisina vaara- tai haittatekijöinä vastaajat kokivat fysikaalisista vaaratekijöistä yhden, työpaikan lämpötilan (kuva 5). Liika kylmyys ja kuumuus aiheuttivat eri toimipisteissä vaaraa tai haittaa. Usein mainittiin ulkoilujen valvontatilat tämän asian yhteydessä.

Kuva 5: Vastausjakauma työpaikan lämpötila

Tapaturman mahdollisia vaara- tai haittatekijöitä esiintyi vastausten perusteella kahdessa kohdassa, poikkeavat tilanteet ja häiriöt (kuva 6) sekä päihteiden väärinkäytön yhteydessä (kuva 7). Yleisesti poikkeavia tilanteita pidettiin vaarana, kuten esimerkkinä tulipalot. Päihteiden väärinkäyttönä koettiin vaarana tai haittana mahdollinen vankien päihteidenkäyttö.

Kuva 6: Vastausjakauma poikkeavat tilanteet ja häiriöt

Kuva 7: Vastausjakauma päihteiden väärinkäyttö

Henkisen kuormittumisen vaara- tai hättatekijöinä esiintyvät vastausten mukaan neljä koh-
taa. Nämä ovat yksintyöskentely tai yötyö, kiire, tiedonkulku ja väkivallan uhka.

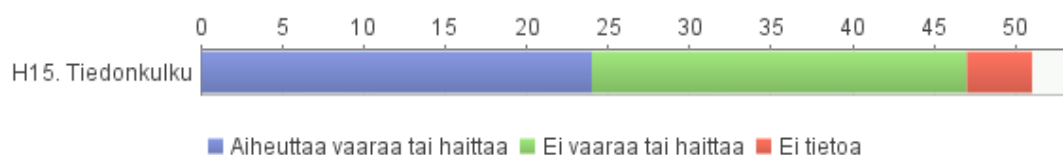
Yksintyöskentelyssä tai yötyössä henkilökunnan vähyys koettiin vaaraksi tai haitaksi (kuva 8).
Kiire aiheutti herkästi stressiä ja kiireen myötä saattaa esiintyä virheitä työskenneltäessä (ku-
va 9). Tiedonkulussa koettiin vaaraa tai haittaa tiedonkulun puutteellisuudesta ja liian vähäi-
sestä tiedottamisesta sekä tieto tuli joskus liian myöhään (kuva 10). Väkivallan uhkaa esiintyy
jatkuvasti vankilassa ja se koettiin kuuluvan osana työhön (kuva 11).

Kuva 8: Vastausjakauma yksintyöskentely tai yötyö

Kuva 9: Vastausjakauma kiire

Kuva 10: Vastausjakauma tiedonkulku

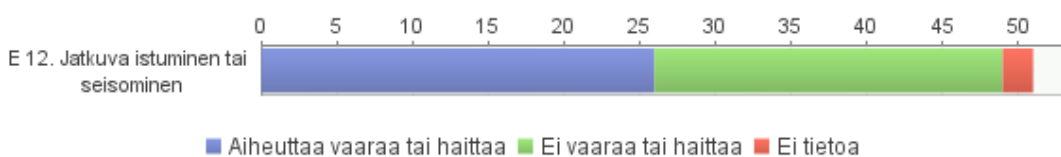
Kuva 11: Vastausjakauma väkivallanuhka

Kemialliset ja biologiset vaaratekijöissä esiintyi yksi kohta, joka koettiin vaarana tai haittana. Tämä oli tartuntavaara, esim. bakteerit ja virukset (kuva 12). Tässä koettiin, että vangeilla olevat taudit saattavat tarttua ja vangeilla esiintyvistä taudeista ei ole tietoa valvontahenkilökunnalla.

Kuva 12: Vastausjakauma tartuntavaarat, bakteerit ja virukset

Ergonomiassa koettiin vaara- tai haittatekijöinä yksi kohta, jatkuva istuminen tai seisominen (kuva13). Selän rasittuminen esiintyi monissa vastauksissa, joissa molemmat, jatkuva istuminen ja jatkuva seisominen koettiin vaarana tai haittana.

Kuva 13: Vastausjakauma jatkuva istuminen tai seisominen

Kyselyssä vaaraa tai haittaa aiheuttavat kohdat esitellään Mikkelin vankilan yhteistyötoimikunnan kokouksen asialistalla keskiviikkona 25.9.2013. Läsnä kokouksessa ovat vankilavirkailijainliitto ry:n (VVL) puheenjohtaja ja luottamusmies, työsuojeluvaltuutettu ja henkilöstöryhmien edustajat, koulutus, kuntoutus ja sosiaalityö (KKS), työtoiminta, taloushuolto ja hallinto. Paikalla ovat myös vankilan johtaja ja apulaismojohtaja. Asialistan kohdassa 8. käsitellään Riskikartoitusta ja sen B osiossa Teemu Mannisen opinnäytetyö riskikartoituksesta. (Yhteistyötoimikunta, asialista.)

Tarvittavat toimenpiteet ja mahdollisiin ongelmakohtiin puuttuminen ovat yhteistyötoimikunnan päätettävissä. Nämä toimenpiteet käsitellään myöhemmin ja riskikartoituksen tuloksiin ja johtopäätöksiin palataan vielä tarkemmin syksyn/talven 2013 aikana. (Härkänen 2013b.)

6 Johtopäätökset

Tarkastelen niitä osa-alueita ja kohtia, joissa havaitsin tarvetta korjattavuuteen ja muutoksiin tekoon turvallisen työn ja työhyvinvoinnin kannalta. Kyselyn vastauksien tarkastelussa ei ole tarvetta lähteä kaikkia kyselyn kohtia tulkitsemaan.

Työsuojelun ohjeita kuormittumisen hallintaan -oppaan mukaan henkistä kuormittumista on vaikea mitata ja se on hyvin yksilöllistä. Yksilöllisesti kuormittumisesta saattaa ilmetä esimerkiksi sydänoireita, tuki- ja liikuntaelimestön vaivoja, alkoholin liikakäyttöä ja poissaolojen lisääntymistä sekä työnlaadun heikkenemistä. Näihin mahdollisiin oireisiin työnantajan tulisi puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Työsuojelu 2006: 7.) Tähän henkiseen kuormittumiseen yhdistyvät useat vastausten perusteella esille nousseet vaara- ja haittatekijät. Näitä ovat osaltaan kiire, yksintyöskentely ja yötyö, puutteet tiedonkulussa sekä väkivallan uhka.

Kyselyn vastausten perusteella suurinta vaaraa tai haittaa aiheutti väkivallan uhka, joka kohdistui tarkemmin vankien mahdolliseen väkivaltaan. Ennalta ehkäisevänä toimena kouluttaminen ja perehdyttäminen mahdollisten tilanteiden varalta edesauttavat selviytymään ja kohtaamaan väkivallan uhkaa. Yksintyöskentelyä tulee välttää väkivallan uhan ollessa mahdollinen. (Työsuojeluhallinto 2013f.) Päihteiden väärinkäyttö voidaan rinnastaa osittain väkivallan uhkaan. Vanki saattaa käyttäytyä väkivaltaisesti päihteiden alaisena ja se saatetaan kokea väkivallanuhkana. Jopa yhdeksällä kymmenestä vangista esiintyy jonkinlaista päihderiippuvuutta. Samalla päihtymistarkoitukseen pyritään keinolla millä tahansa (Tamminen 2010). Tämä saattaa aiheuttaa vankila oloissa jopa väkivallan uhkaa. Näin ollen päihteiden väärinkäytön estämisellä pystytään vaikuttamaan väkivallan uhan vähentämiseen. Vankeinhoidon päihdestrategian lähtökohtana ovat päihdehaittojen vähentäminen ja tartuntatautien ehkäiseminen sekä huumehaittojen vähentäminen vankiloissa. Tavoitteina ovat päihderikollisuuden ja päihdentarjonnan ehkäiseminen sekä ehkäistä päihteiden kysyntää ja päihteiden käytöstä aiheutuvia haittoja. (Rikosseuraamuslaitos 2013a.) Yleisesti pyrkimyksenä on puuttua kaikkiin osa-alueisiin tehokkaasti, jolloin samalla pystytään ehkäisemään monia asioita ja niiden yhteisvaikutusta.

Esimerkiksi tartuntataudit ovat yhteiskunnan ja yksilön kannalta merkittävin haitta. On pyrittävä ennaltaehkäisyyn ja kattavaan terveysneuvontaan, jotka ovat tehokkaimpia tartuntatautien ehkäisyn keinoja yhdessä kouluttautuneen henkilökunnan kanssa. Esimerkiksi B- ja C-

hepatiittia esiintyy vankiloissa melko yleisesti. Vanhojen tartuntojen lisäksi vankiloissa on myös todettu uusia tartuntoja. Tämä pätee myös HIV tartuntoihin. Osa ei tiedä edes kantavansa kyseistä tartuntaa. Tämän kaltaiset taudit saattavat levitä esimerkiksi yhteisillä pistokäyttövälineillä vankiloissa. (Rikosseuraamuslaitos 2013c.) Mahdollisia vaaroja minimoidaan ja ehkäistään esimerkiksi työntekijöille annetuilla ohjeilla ja tiedottamisella sekä henkilökohtaisen suojauksen ja hygienian keinoilla (Työsuojeluhallinto 2013a). Varsinaista uhkaa esiintyy laitoksessa jatkuvasti, kun HIV:n ja hepatiitin mahdollisia kantajia on varsin paljon. Tiedottamiseen lain puitteissa ja henkilökohtaiseen suojaukseen ja hygieniaan on panostettava ja mahdolliset parannuskeinot on tarkastettava.

Kiire osaltaan aiheuttaa jatkuvia ajatuskatkoja ja sen myötä työn suorittamiseen kuluva aika lisääntyy (Työterveyslaitos 2010). Vankila olosuhteissa tiukan aikataulujen varassa työskentely aiheuttaa kuormittumista näkyvämmiin, koska esimerkiksi päiväjärjestystä tulee noudattaa ja sen puitteissa on edettävä kokoajan. Mahdollinen päiväjärjestyksen ja henkilökunnan työtehtävien tarkastaminen voivat helpottaa kiireen kokemista ja sen aiheuttamaa kuormittumista. Kiireeseen voidaan vaikuttaa riittävällä henkilökunnan määrällä.

Tiedonkulun puutteet taas vaikuttavat myös henkiseen kuormittumiseen. Tätä voi esiintyä esimerkiksi silloin, kun havaitaan epätietoisuutta asioista. Avoimella viestinnällä pyritään ennaltaehkäisemään tiedonkulun puutteita ja työhyvinvoinnin parantamista (Työsuojelu 2006: 9). Tiedonkulun parantaminen tulee tarkastaa ja tiedottamista tulee näkyvästi pyrkiä lisäämään ja varmistamaan, että tiedottaminen tavoittaa kaikki.

Yötyötä tekevän terveydentilaa on seurattava ja on annettava työntekijälle mahdollisuus siirtyä päivätyöhön, jos yötyön kuormittavuus aiheuttaa erityistä sairastumisen vaaraa. Toimiva keskinäinen kommunikointi työntekijän ja työnantajan välillä on tärkeässä asemassa. (Työsuojeluhallinto 2013h.)

Yksintyöskentelyssä työsuojeluhallinnon mukaan työnantajan on kiinnitettävä huomio toimiviin hälytys- ja viestintäjärjestelmiin sekä turvallisuusohjeisiin perehtymiseen. Töiden järjestelyä tulee tarkistaa mahdollisen väkivallan uhkan aikana niin, että yksintyöskentelyä ei silloin esiintyisi. (Työsuojeluhallinto 2013g.)

Työsuojeluhallinnon työpaikkaa koskevan vaatimusten mukaan työpaikan lämpötilan tulee olla normaaleissa oloissa 21- 23 °C astetta. Liian kuumassa työskentely (yli 28 °C astetta) voi olla terveydelle haitallista. Hyvässä sisäilmassa tärkeimmät tekijät ovat toimiva ilmanvaihto ja lämmityslaitteet. Yleisempiä sisäilman haittoja ovat liian korkea tai liian alhainen lämpötila sekä puutteellisuus ilmastoinnissa ja veto. (Työsuojeluhallinto 2013c.) Kävelyn valvontatilojen lämpötilat tulisi saada vaaditulle tasolle ja tarvittavat ilmastoinnit tulisi asentaa kyseisiin ti-

loihin. Samalla tulisi tarkistaa myös muut kohteet, joissa lämpötila koettiin haitaksi tai vaaraksi.

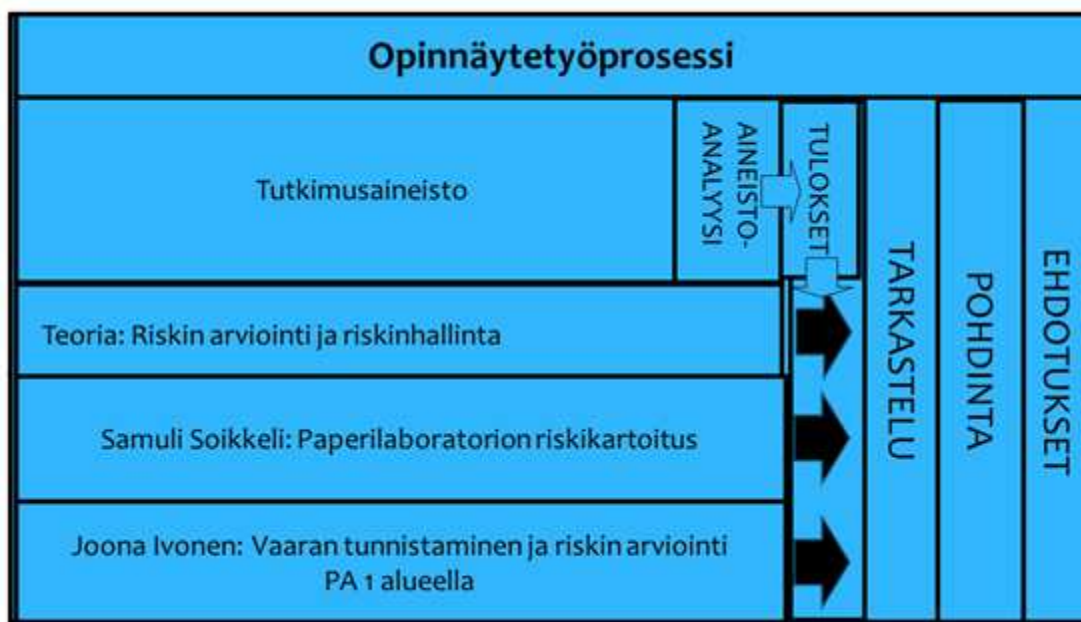
Ergonomiassa pyrkimyksenä on työsuojeluhallinnon mukaan suorittaa työtehtävät niin, että työntekijälle ei aiheudu terveydelle vaarallista tai haitallista kuormitusta, eikä aiheudu tapaturman vaaraa. Yhteistyö työterveyshuollon kanssa sekä opastaminen ja ohjaaminen ennaltaehkäisevät ja vähentävät ergonomiassa esiintyviä haittoja. Työpisteen tulee olla sellainen, että työtilat tulee pystyä muuntamaan ihmisen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Jatkuva istumatyössä tulisi olla mahdollisuus nousta ylös ja vaihtaa työasentoa. (Työsuojeluhallinto 2013b.) Selänrakenteiden rappeutuminen on yksi jatkuva istumisen aiheuttama ongelma, joka saattaa samalla aiheuttaa niska- ja hartiavaivoja (Työterveyslaitos 2009).

Työturvallisuuslain mukaan poikkeavat tilanteet (esim. tulipalo) ja niiden harjoittelu sekä tarpeellinen varautuminen esimerkiksi paloturvallisuus-, hälytys- ja pelastautumisvälineillä ja -laitteilla tulee tarkistaa. Myös edellä mainittujen välineiden ja laitteiden käytöstä on annettu riittävä koulutus henkilökunnalle. (Laki työturvallisuudesta 738/2002.) Jatkuva ja säännöllistä koulutustautumista ja harjoittelua poikkeavien tilanteiden osalta tulee jatkaa. On myös tärkeää tarkistaa henkilökunnan riittävä tietämys ja käyttötaidot tarvittaville välineille ja laitteille.

7 Pohdinta

Pyrkimyksenäni oli selvittää Mikkelin vankilan vaara- ja haittatekijöitä. Nämä saatiin selvitettyä sähköisellä kyselyllä. Kyselyyn vastasi n. 61 % (n=51), joka oli riittävän kattava vastausprosentti. Samalla kyselyyn vastaajien määrästä voidaan päätellä, että kyseinen aihe herätti laitoksen sisällä riittävää kiinnostusta aihetta kohtaa. Kiitos kuuluu myös vankilan johtajalle Eva Vesaselle, joka kannusti henkilökuntaa vastaamaan kyselyyn mahdollisimman kattavasti. Kysely oli suunnattu Mikkelin vankilan toimitiloihin ja se suoritettiin anonyyminä sähköisenä kyselyinä. Nykyinen sähköinen vastausjärjestelmä helpottaa laajemman kyselyn tuloksien arviointia. Tällaista ei oltu aiemmin Mikkelin vankilassa tehty. Ennen vaara- ja haittatekijät selvitys oli laadittu hajautetusti, joka aiheutti ylimääräistä työtä ja vastausten analysointi ei ollut niin helposti saatavilla, kuin nyt. Myös vastausten arkistointi on helpompaa ja nykyaikaisempaa tällä uudella menetelmällä tehtynä.

Opinnäytetyöni eteni alla olevan prosessikuvauksen mukaisesti (kuva 14). Tutkimusaineistona käytin kyselystä saamiani tuloksia, joista kokosin aineistoanalyysiä. Kokosin nämä tulokset yhdessä teorian ja vertailtavana olevien opinnäytetöiden kanssa. Näistä kaikista osa-alueista laadin tarkastelua, joita sitten pohdin. Pohdintojen myötä syntyivät erilaiset kehitys- ja toimenpide- ehdotukset.

Kuva 14: Opinnäytetyöprosessin kuvaus

Eri ihmiset näkevät ja kokevat asioita eri tavoin. Subjektiiivinen toiminta ihmisillä on hyvin yksilöllistä. Tämä ilmeni myös tehdyssä riskikartoitus kyselyssäni. Oli todella avartavaa ja kehittävää havaita, kuinka sama kysymys aiheutti monia erilaisia näkemyksiä ja kokemuksia eri henkilöiden välillä. Vastausten erilaisuus kehittää työyhteisön vaara- ja haittatekijöiden selvittämistä, koska esimerkiksi osa kokee toisen vaaraksi ja toinen taas jonkun muun asian. Näillä eroavaisuilla näkemyksillä pystytään kehittämään työyhteisön oloja moninaisemmiksi, kun yhtenäisyys ja kokonaisuus yksilöiden vastausten perusteella kootaan yhteen. Myös toimintatiloja esiintyi vastausten perusteella. Joissakin toimipisteissä vaaraa tai haittaa aiheutuvia tekijöitä ei esiintynyt toisessa tilassa lainkaan.

Pohdin tässä osuudessa omasta mielestäni tärkeimpiä Mikkelin vankilassa esiintyviä vaaraa tai haittaa aiheuttavia tekijöitä, joihin tulisi puuttua mahdollisimman pian. Tärkeimpänä kohtana koen henkisen kuormittumisen ehkäisemisen ja siihen puuttumisen. Kaikissa vaaraa tai haittaa esiintyvissä kohdissa ilmenneet pienimmätkin ongelmat voivat helposti heijastua henkiseen kuormittumiseen yksilöllisellä tasolla. Kaikki eivät kokeneet esimerkiksi työsuhteen epävarmuutta vaarana tai haittana, mutta se saattaa silti heijastua turhautumisena työssä ja työpaikan ilmapiirin kiristymisenä. Epävarmuus voi henkisesti kuormittaa ihmistä paljon. Tämä saattaa heijastua esimerkiksi kiireessä ja yksintyöskentelyssä aiheutuvaan paineeseen. Samalla se saattaa aiheuttaa vaaraa tai haittaa työmenetelmissä toisille työntekijöille. Henkisen tasapainon säilyminen on tärkeä keino saada pidettyä työympäristö ja sen työntekijät toimintavalmiina. Tiedonkulun puute ja työilmapiirin ongelmat ovat mahdollisia tekijöitä, jotka saattavat tätä heikentää.

Ergonomiaan ja fysikaalisiin vaara ja haittatekijöihin panostamisen pidin toiseksi tärkeimpänä toimena. Nykypäivänä kaikissa toimipisteissä vankilassa tehdään esimerkiksi paljon näyttöpää-tetyötä ja istutaan melko pitkiä aikoja työajasta. Selän kuormitus lisääntyy ja nivel- ja niska-vaivoja esiintyy huonosta työasennosta tai työpisteistä johtuen. Näin ollen hartioiden, käsien, ranteiden ja sormien asennot ja rasisukset tulee ottaa huomioon työtä tehdessä. Laitoksessa esille noussut vaara tai haitta lämpötilan osalta on tärkeää poistaa ulkoilun valvontatiloista, koska vangeilla on päivittäin lakisääteisesti määrätty tunnin ulkoilumahdollisuus ja vaaraa tai haittaa esiintyy valvontahenkilökunnan näkökulmasta joka päivä.

Päihteiden väärinkäyttö ja väkivallanuhka sekä poikkeavat tilanteet voidaan mielestäni yhdistää vankila olosuhteissa yhteen. Usein jos näistä kolmesta kohdasta yhtä esiintyy, myös muut kohdat ovat suurella todennäköisyydellä jollain tavoin esillä. Näihin kaikkiin kohtiin tulee puuttua ennakoivasti ja torjua mahdollinen tapahtuma jo etukäteen. Nämä kolme edellä mainittua kohtaa ovat todennäköisiä vaara- ja haittatekijöitä, koska vankien moniongelmaisuuksia ja päihdeongelmaa esiintyy paljon vankien keskuudessa. Tarkoin rajattu ja valvottu ympäristö myös lisää näiden riskien mahdollista esiintymistä.

Nostan esille myös niitä kohtia, jotka eivät enemmistön mielestä aiheuttaneet vaaraa tai haittaa. Monissa kommentteissa nousi esille, että ammattitaito ja sen ylläpitäminen ja kouluttautuminen on ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä tärkeimmässä asemassa. Yhtenä esimerkkinä kulkeminen laitoksessa ja vangin kanssa liikkuminen ja siitä aiheutuvat vaarat tai haitat. Tämä tulisi olla koulutuksen myötä pääpiirteittäin selvillä ja näin ollen koulutuksen merkitystä tulee korostaa. Yleisesti jokin vaaraa tai haittaa aiheuttava tekijä saattoi esiintyä vain yksittäisissä paikoissa, ei koko vankilassa. Näitä olivat yleisesti kemialliset ja biologiset vaaratekijät sekä esimerkiksi kylmät tai kuumat esineet, joita esiintyy pääsääntöisesti keittiöllä työskennellessä. Myös jatkuvaa melua koettiin haittana vain keittiöllä ja puu- ja metallipuolen työpisteillä. Osittain sitä saattoi esiintyä kuumuudesta johtuen myös toimistotiloissa, joissa joutui avaamaan ikkunan ja liikenteen melu korostui tällöin. Vankien asunto-osastoilla tätä vaaraa tai haittaa ei ilmennyt lainkaan. Vetoisuutta koettiin myös kuumuuden aiheuttamien toimenpiteiden vuoksi. Näin ollen yhden haitan poistaminen saattaa aiheuttaa toisen haitan tai vaaran esiintymistä. Tärkeää olisi pystyä ennaltaehkäisemään ja poistamaan kokonaan kaikki haitat ja vaarat.

7.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksessani toteutin hyvän tutkimuksen perusvaatimuksia, joita Tarja Heikkilän Tilastollinen tutkimus -teoksessa esitettiin. Tutkin vastauksia ja laadin aineiston analyysia objektiivisesta näkökulmasta. Itse työskentelen myös Mikkelin vankilassa, mutta minulla ei ollut oma-

kohtaisia kokemuksia esimerkiksi työskentelystä jokaisessa toimipaikassa ja kaikkien toimipaikkojen olosuhteista ja mahdollisista vaaroista tai haitoista. Samalla Mikkelin vankilan uudisrakennus ei ole ollut käytössä vielä pitkään. Tämä ei ole tuonut vielä tiettyjä perinteitä ja toimintamalleja laitoksen toimintaympäristössä. Uudet toimintatavat vaativat vielä hiomista ja mahdollisiin ongelma-kohtiin on tässä vaiheessa vielä helpompaa puuttua ja tehdä tarvittavia muutoksia.

Valmis kysely testattiin etukäteen ja ongelmia ei ilmennyt. Kysely tarkistutettiin ja hyväksytettiin ennen virallista kyselyä Mikkelin vankilan johtajalla. Kyselyn alustuksena selvennettiin kyselyn tarkoitusta ja mahdollisuutta vaikuttaa omalta osaltaan vaara- ja haittatekijöiden tunnistamiseen. Lähestymistapa oli abduktiivinen eikä kyselyssä luotu valmista kuvaa mahdollisista ongelmista. Avoimilla kysymyksillä ja lisäyksillä annettiin mahdollisuus tarkentaa ja täydentää vastauksia. Vastausaika pyrittiin laatimaan niin, että kaikilla oli mahdollisuus vastata ja vaikuttaa kyselyyn ja sen tuloksiin. Anonymivastausten myötä kyselyssä ei ollut tunnistettavissa yksittäiset vastaukset. Näin yksilöiden tietosuojaa kunnioitettiin.

Kysely sisälsi n. 100 monivalintakysymystä ja tämän lisäksi kyselyssä pystyi vastaamaan avoimiin kommentteihin jokaisen kysymyksen kohdalla. Monivalintakysymykset olivat pakollisia vastata ja avoimet kommenttikohdat vapaaehtoisia. Kyselyyn vastaaminen vei aikaa minimissään n. 10- 15 minuuttia. Kyselyn useat vastauskohdat saattoivat joidenkin vastaajien mielestä tuntua pitkästyttäviltä, mutta avoimien kommenttien perusteella moni vastaajista jaksoi keskittyä myös pakollisten kysymysten lisäksi vastaamaan ja kommentoimaan tarkemmin omia vastauksia. Tämä antoi vastauksien tulokinnassa mahdollisuuden tarkempaan perehtymiseen eri osa-alueissa. Avoimien vastausten käsittelyssä kriittinen analysointi oli tärkeässä osassa, jotta epäolennaiset vastaukset eivät vääristäneet tutkimustuloksia. Tutkimuksen laatimiseen ja vastausten käsittelyyn riittävä ajankäyttö mahdollisti laadukkaan lopputuloksen. Tähän päästiin omalta osaltani opintovapaa mahdollisuuden myötä. Näin ollen pystyin keskittymään pelkästään opinnäytetyöni laatimiseen.

7.2 Oma ammatillinen kehittyminen

Ihmistuntemus ja käsitys siitä avasivat omia näkemyksiäni suoritettun kyselyn myötä. Jo kyselyn laatiminen oli uusi kokemus itselleni ja kyselyn sisällön luominen oli haastavaa, jotta siitä saatiin mahdollisimman houkutteleva. Määrällisen tutkimuksen käsitteleminen ja sen luominen kehittivät minua tutkijan ammattimaiseen toimintaan. Samalla lakiin perehtyminen laajensi tietämystä vaara- ja haitta-analyysien osalta. Heiskalan teoksen ”Toiminta, tapa ja rakenne” mukaan käyttäytymiskaavioista ei poiketa ja käyttäytyminen on automatisoivaa ilman oman työn reflektointia (Heiskala 2000: 63). Tämä heijastuu hyvin myös omassa työssäni ja oman ammatillisen toiminnan analysointi on kehittävä ja se luo uusia haasteita. Samalla pys-

tyn kehittämään oman ammatillisen oppimisen kannalta ja esimerkiksi tekemäni kyselytutkimuksen myötä. En vain laatinut kyselyä ja julkaissut tuloksia, vaan pohdin ja tulkitsin vastauksia. Pohdinnan ja tulkinnan myötä voin myös kehittää omalta osaltani Mikkelin vankilan työhyvinvoinnin parantamista.

Tietoinen päämäärien ja keinojen arviointi ja niihin liittyvä reflektointi ovat edellytyksenä toiminnan syntymiseen (Heiskala 2000: 115). Nämä vahvistavat omaa tavoitteellisuutta työnsäni ja omat selkeät päämäärät ovat helpompia käsitellä ja hallita, kun ne ovat itselle selkeät. Syvällisemmällä arvioinnilla ja perehtymisellä näihin tavoitteisiin on myös helpompi päästä. Samalla pystyin luomaan laajempaa näkemystä myös laitoksen uudisrakennuksen toimivuuteen. Tätä voidaan mahdollisesti käyttää hyödyksi taas vanhan vankilan remontin jälkeisessä käyttöön otossa ja uusien toimitilojen tarkastelussa.

7.3 Toimenpide- ja kehitysehdotukset

Mikkelin vankilan toiminta ympäristössä esiintyvät vaaraa tai haittaa aiheuttavat tekijät selvisivät kyselyn vastauksista. Uuden laitoksen rakenteiden ja muuttuvan toimintaympäristön myötä kysely oli tärkeä suorittaa, jota vaati myös lain velvoite. Sähköinen kysely (webropol-sovellus) mahdollisti kyselyn laajemman tutkimisen ja kaavioiden sekä tilastojen laatimisen. Rikosseuraamusalalla ei ole aiemmin tehty tämän kaltaista tutkimusta, jossa olisi esimerkiksi eri laitosten yhteenvetoja ja vertailtu niitä keskenään. Alla on esitetty keskeisimmät toimenpide- ja kehitysehdotukset.

- Toteuttaa ja saada päätökseen jo aloitettu suunnittelu ulkoilujen valvontatilojen lämmöneristämisestä ja ilmastointikoneiden asentamisesta.
- Järjestää täsmä- ja lisä -harjoituksia etenkin poikkeavien tilanteiden osalta sekä lisätä harjoittelua vangin väkivaltatilanteiden hallinnassa.
- Varmistaa tiedonkulun saanti. Tiedottaminen on lisääntynyt ja tietoa löytyy paljon, kunhan se on helposti saatavilla ja se tavoittaa koko henkilökunnan.
- Yleisesti käydä läpi kaikki vaaraa tai haittaa aiheuttavat tekijät ja tehdä tarvittavia toimenpiteitä niiden ehkäisemiseksi tai poistamiseksi.
- Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle (Rise keha) ehdotus kyselyn luomisesta jokaiseen laitokseen sähköisesti. Kysely on laadittu ja tallennettu sähköisenä versiona webropol-sovellukseen, joka mahdollistaa datan tarkan analysoinnin ja laitos-

kohtaisen vertailun. Riskikartoitusta ei ole aiemmin toteutettu Rikosseuraamusalalla edellä mainituilla menetelmillä.

- Asettaa sähköinen kysely mahdollisesti joka laitoksessa pakolliseksi, jotta yhtenäinen seuranta säilyy ja on helppoa tehdä tarvittavia yhteenvetoja. Samalla tulee luoda yhtenäinen linjaus eri rikosseuraamusalueilla (Etelä- Suomi, Länsi-Suomi ja Itä- ja Pohjois-Suomi). Asia sisältönä ovat aluejohtajien yhteiset linjaukset ja niiden seuranta sekä toteutus.

Lähteet

Government of Yukon. 2013. Controlling Risk, Corporate Health and Safety. Viitattu 25.9.2013
<http://www.healthandsafety.gov.yk.ca/safety-plan-element/hazard-identification-including-workplace-inspection-risk-assessment-mitigation/controlling-risk>.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työturvallisuuslain muuttamisesta. HE 201/2012. Viitattu 30.4.2013

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2012/20120201>.

Heikkilä, T. 2001. Tilastollinen tutkimus 3., uud. painos. Helsinki: Oy Edita Ab.

Heiskala, R. 2000. Toiminta, tapa ja rakenne: kohti konstruktionistista synteisiä yhteiskunta-teoriassa. Helsinki: Gaudeamus.

Härkänen, J. 2013a. Mikkelin vankilan ohjaajan/ työsuojeluvaltuutetun haastattelu 29.4. Mik-keli.

Härkänen, J. 2013b. Mikkelin vankilan ohjaajan/ työsuojeluvaltuutetun haastattelu 27.9. Mik-keli.

Ivonen, J. 2010. Vaaran tunnistaminen ja riskin arviointi PA 1 alueella. Opinnäytetyö. Tampe-reen ammattikorkeakoulu. Paperitekniikan koulutusohjelma. Tampere.

Laki ajantasaisesta lainsäädännöstä 23.8.2003 /738, 2 luku, työnantajan velvollisuudet 10§ työn vaarojen selvittäminen ja arviointi. Viitattu 30.4.2013

Laki ammattitautiasetuksesta 29.12.1988/1347. Viitattu 7.10.2013
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1988/19881347>.

Laki työturvallisuudesta 45§. 23.8.2002/738. Viitattu 7.10.2013
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738#L5P45>.

Neuvoston direktiivi 89/391/ETY. Euroopan unionin oikeudelliset tekstit ja muut julkiset asia-kirjat. EUR-Lex. 12.6.1989. Viitattu 25.9.2013
<http://eurlex.europa.eu/Notice.do?val=149704%3Acs&lang=fi&list=160653%3Acs%2C149705%3Acs%2C149704%3Acs%2C&pos=3&page=1&nbl=3&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=>

Parantainen, A. & Soini S. 2011. Riskinarvioinnilla turvallisuutta terveydenhoitoalalle. Työter-veyslaitos. Tampere: Tammerprint Oy.

Rikosseuraamuslaitos 2013a. Kuntouttava toiminta. Viitattu 7.10.2013.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/toiminnot/kuntouttavatoiminta-paihdetyo.html>.

Rikosseuraamuslaitos 2013b. Mikkelin vankila. Viitattu 12.10.2013
www.rikosseuraamus.fi/6414.htm.

Rikosseuraamuslaitos 2013c. Tartuntatautiin vastustaminen. Viitattu 7.10.2013
<http://www.vankeinhoito.fi/fi/index/taytantonpano/perushuolto/terveydenhuolto/tartunta-tautienvastustaminen.html>.

Riskin arviointi 2003. Sosiaali- ja Terveysministeriö, työsuojeluosasto. Työsuojeluoppaita ja -ohjeita 14. Kirjapaino Öhrling Tampere.

Riskien arviointi työssä (EU-opas)1996. Työsuojeluhallinto. Tampere.

Rissa, K. 1999. Riskit hallintaan. Työturvallisuuskeskus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Santalahti, M., Mäkeläinen, J. 2001. Työnopastus ja riskien hallinta. 1. painos. Julkaisija: Työturvallisuuskeskus. Edita Oyj.

Soikkeli, S. 2009. Paperilaboratorion riskikartoitus. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. Paperitekniikan koulutusohjelma. Tampere.

Sosiaali- ja Terveysministeriö 2011. Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2020. Julkaisu 2011:3. Helsinki.

Tamminen, E. 2010. Päähteet, mielenterveys ja vankeus. Portti vapauteen. Psykiatrian sairaanhoitaja 19.4. Psykiatrinen vankisairaala, Vantaan yksikkö. Viitattu 7.10.2013
http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2487/paihteet_mielenterveys_ja_vankeus

Tamminen, J. 2009. Työympäristön arviointi, työkirja arvioinnin tekemiseksi. Sähköalojen työalatoimikunta. Työturvallisuuskeskus. Helsinki.

Teknologian tutkimuskeskus VTT. 2013. Riskianalyysin valmistelu. Viitattu 13.5.2013
http://www.vtt.fi/proj/riskianalyysit/riskianalyysit_riskianalyysin_valmistelu.jsp.

Työsuojeluhallinto 2013a. Biologiset vaarat. Viitattu 7.10.2013
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/biologisetvaarat>.

Työsuojeluhallinto 2013b. Ergonomia. Viitattu 8.10.2013
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/ergonomia>

Työsuojeluhallinto 2013c. Lämpöolot. Viitattu 7.10.2013
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/lampoolot>.

Työsuojeluhallinto 2013d. Onnettomuuden torjunta. Viitattu 8.10.2013
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/onnettomuudentorjunta>.

Työsuojeluhallinto 2013e. Riskienarviointi. Viitattu 30.5.2013
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/riskienarviointi>.

Työsuojeluhallinto 2013f. Väkivallan uhka työssä. Viitattu 8.10.2013
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/vakivallanuhka>

Työsuojeluhallinto 2013g. Yksintyöskentely. Viitattu 8.10.2013
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/yksintyoskentely>

Työsuojeluhallinto 2013h. Yötyö. Viitattu 8.10.2013
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/yotyö>

Työsuojelu. Henkinen kuormittuminen 2006. Ohjeita kuormittumisen hallintaan. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri.

Työterveyslaitos 2009. Istuminen vaarantaa terveyden. Viitattu 8.10.2013
<http://tyopiste.ttl.fi/Uutiset/Sivut/Istuminenvaarantaaterveytesi.aspx>

Työterveyslaitos 2010. Työpiste, tiedon ja arjen kohtaamispiste. Viitattu 8.10.2013
http://tyopiste.ttl.fi/Uutiset/Sivut/Joka_toisella_on_kova_kiire.aspx

Työterveyslaitos ja kirjoittajat 2004. Henkisen hyvinvoinnin edistäminen turvallisuusaloilla. Toimittaja Virpi von Gruenewaldt. Vammalan Kirjapaino Oy 2004.

Työturvallisuuskeskus TTK 2011. Vaarojen tunnistamislomake 2011.
http://www.tyoturva.fi/files/1968/Vaarojen_tunnistamislomake_2011_%28srk%29.pdf. Viitattu 13.5.2013.

Uusitalo, L. 2009. Huumehaittojen vähentäminen vankiloissa. Portti vapauteen. VTM, sairaanhoitaja 7.12. Kriminaalihuollon tukisäätiö. Viitattu 7.10.2013
http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2488/huumehaittojen_vahentaminen_vankiloissa.

Vesänen, E. 2013. Mikkelin vankilan johtajan haastattelu 17.4. Mikkeli.

Yhteistyötoimikunnan kokous 2013. Mikkelin vankilan asialista 25.9. Viitattu 29.8.2013. Mikkeli.

Kuvat

Kuva 1: Riskienhallinnan osa-alueet (Työsuojeluhallinto 2013e).....	13
Kuva 2: Esimerkki riskinarvioinnin kontrolloinnista (Government of Yukon 2013)	14
Kuva 3: Riskien arvioinnin vaiheet (Työsuojeluhallinto 2013e)	15
Kuva 4: Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2020 (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2011)	21
Kuva 5: Vastausjakauma työpaikan lämpötila	55
Kuva 6: Vastausjakauma poikkeavat tilanteet ja häiriöt	55
Kuva 7: Vastausjakauma päihteiden väärinkäyttö	56
Kuva 8: Vastausjakauma yksintyöskentely tai yötyö.....	56
Kuva 9: Vastausjakauma kiire	56
Kuva 10: Vastausjakauma tiedonkulku	56
Kuva 11: Vastausjakauma väkivallanuhka	57
Kuva 12: Vastausjakauma tartuntavaarat, bakteerit ja virukset	57
Kuva 13: Vastausjakauma jatkuva istuminen tai seisominen.....	57
Kuva 14: Opinnäytetyöprosessin kuvaus	61

Kuviot

Kuvio 1: Henkilöstöryhmien vastausjakauma (n=51).....	28
Kuvio 2: Arvioinnin kohteena oleva toimipiste (n=51).....	29
Kuvio 3: Vastausjakauma työpaikan lämpötila (n=51).....	31
Kuvio 4: Vastausjakauma poikkeavat tilanteet ja häiriöt (n=51).....	38
Kuvio 5: Vastausjakauma päihteiden väärinkäyttö (n=51).....	39
Kuvio 6: Vastausjakauma yksintyöskentely tai yötyö (n=51)	41
Kuvio 7: Vastausjakauma kiire (n=51)	42
Kuvio 8: Vastausjakauma tiedonkulku (n=51).....	45
Kuvio 9: Vastausjakauma väkivallanuhka (n=51)	46
Kuvio 10: Vastausjakauma tartuntavaarat, esim. bakteerit ja virukset (n=51).....	50
Kuvio 11: Vastausjakauma jatkuva istuminen tai seisominen(n=51).....	53

Liitteet

Liite 1. Fysikaaliset vaaratekijät.....	72
Liite 2. Tapaturman vaarat	73
Liite 3. Henkinen kuormittuminen	74
Liite 4. Kemialliset- ja biologiset vaaratekijät	75
Liite 5. Ergonomia	76
Liite 6. Tutkimuslupa.....	77

Liite 1. Fysikaaliset vaaratekijät

FYSIKAALISET VAARATEKIJÄT (F)

VAAROJEN TUNNISTAMINEN

Yritys:	Arvioinnin kohde:
Päiväys	Tekijät

Tarkistettavat asiat

Aiheuttaa vaaraa tai haittaa	Ei vaaraa tai haittaa	Ei tietoa	Kommentteja ja tarkennuksia
------------------------------------	-----------------------------	--------------	--------------------------------

Melu

F 1. Jatkuva melu

☐☐☐

F 2. Iskumelu

☐☐☐

Lämpötila ja ilmanvaihto

F 3. Työpaikan lämpötila

☐☐☐

F 4. Yleisilmanvaihto ja kohdepoistot

☐☐☐

F 5. Vetoisuus

☐☐☐

F 6. Kylmät tai kuumat esineet

☐☐☐

F 7. Työskentely ulkotiloissa

☐☐☐

Valaistus

F 8. Yleisvalaistus

☐☐☐

F 9. Kohdevalaistus työpisteissä

☐☐☐

F 10. Kulkuteiden turva- ja merkkivalaistus

☐☐☐

F 11. Ulkovalaistus

☐☐☐

Tärinä

F 12. Käsiin kohdistuva tärinä

☐☐☐

F 13. Koko kehoon kohdistuva tärinä

☐☐☐

Säteilyt

F 14. Ionisoiva säteily

☐☐☐

F 15. Ultravioletti säteily (UV)

☐☐☐

F 16. Lasersäteily

☐☐☐

F 17. Infrapunasäteily

☐☐☐

F 18. Mikroaallot

☐☐☐

F 19. Sähkömagneettiset kentät

☐☐☐

Muita mahdollisia vaaratekijöitä?

☐☐☐

Arvioi riski Seuraa
tilannetta

Lisätietoja:

Liite 2. Tapaturman vaarat

TAPATURMAN VAARAT (T)

VAAROJEN TUNNISTAMINEN

Yritys:	Arvioinnin kohde:
Päiväys	Tekijät

Tarkistettavat asiat	Aiheuttaa vaaraa tai haittaa	Ei vaaraa tai haittaa	Ei tietoa	Kommentteja ja tarkennuksia
Työympäristö				
T 1. Liukastuminen	☐	☐	☐	
T 2. Kompastuminen	☐	☐	☐	
T 3. Henkilönostot tai henkilön putoaminen	☐	☐	☐	
T 4. Puristuminen esineiden väliin	☐	☐	☐	
T 5. Lukittuun tilaan loukkuun jääminen	☐	☐	☐	
T 6. Sähkölaitteet ja staattinen sähkö	☐	☐	☐	
T 7. Tavarankuljetukset ja muu liikenne	☐	☐	☐	
T 8. Hapen puute tai myrkytys	☐	☐	☐	
T 9. Veden vaaraan joutuminen	☐	☐	☐	
Esineet ja aineet				
T 10. Esineiden putoaminen	☐	☐	☐	
T 11. Esineiden kaatuminen	☐	☐	☐	
T 12. Esineiden tai aineiden sinkoutuminen	☐	☐	☐	
T 13. Liikkuvan esineen aiheuttama isku	☐	☐	☐	
T 14. Takertuminen liikkuvaan esineeseen	☐	☐	☐	
T 15. Viilto- tai leikkautumisvaara	☐	☐	☐	
T 16. Pistovaara	☐	☐	☐	
Henkilön toiminta				
T 17. Suojaimet, suojukset tai merkinnät	☐	☐	☐	
T 18. Turvaton toiminta ja riskinotto	☐	☐	☐	
T 19. Poikkeavat tilanteet ja häiriöt	☐	☐	☐	
T 20. Päihteiden väärinkäyttö	☐	☐	☐	
Muita mahdollisia vaaratekijöitä?				
T 20. Puutteet hälytys- ja pelastusvälineissä	☐	☐	☐	
T 21. Puutteet ensiapujärjestelyissä	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	

Arvioi riski

Seuraa
tilannetta

Lisätietoja:

Liite 3. Henkinen kuormittuminen

HENKINEN KUORMITTUMINEN (H)

VAAROJEN TUNNISTAMINEN

Yritys:	Arvioinnin kohde:
Päiväys	Tekijät

Tarkistettavat asiat	Aiheuttaa vaaraa tai haittaa	Ei vaaraa tai haittaa	Ei tietoa	Kommentteja ja tarkennuksia
Työn sisältö				
H 1. Toistotyö tai yksipuolinen työ	☐	☐	☐	
H 2. Yksintyöskentely tai yötyö	☐	☐	☐	
H 3. Jatkuva valppaana olo	☐	☐	☐	
H 4. Työn pakkotahtisuus	☐	☐	☐	
H 5. Ihmissuhdekuormitus	☐	☐	☐	
H 6. Kiire	☐	☐	☐	
H 7. Liian kovat vaatimukset tai tavoitteet	☐	☐	☐	
H 8. Etenemismahdollisuuksien puute	☐	☐	☐	
Organisointi ja toimintatavat				
H 9. Työnopastus ja perehdyttäminen	☐	☐	☐	
H 10. Työnjako, tehtäväkuva ja vastuut	☐	☐	☐	
H 11. Työajat, ylityöt ja työvuorot	☐	☐	☐	
H 12. Työsuhteen epävarmuus	☐	☐	☐	
H 13. Työnjohdon tai organisoinnin puutteet	☐	☐	☐	
H 14. Työilmapiiri	☐	☐	☐	
H 15. Tiedonkulku	☐	☐	☐	
H 16. Väkivallan uhka	☐	☐	☐	
H 17. Häirintä tai epäasiallinen kohtelu	☐	☐	☐	
H 18. Sosiaalisen tuen puute	☐	☐	☐	
H 19. Vaikutusmahdollisuuksien puute	☐	☐	☐	
Muita mahdollisia vaaratekijöitä?				
	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	

Arvioi riski

Seuraa
tilannetta

Lisätietoja:

Liite 4. Kemiaalliset- ja biologiset vaaratekijät

KEMIAALLISET VAARATEKIJÄT (K)

VAAROJEN TUNNISTAMINEN

BIOLOGISET VAARATEKIJÄT (B)

Yritys:	Arvioinnin kohde:
Päiväys	Tekijät

Tarkistettavat asiat

Aiheuttaa
vaaraa tai
haittaaEi vaaraa
tai
haittaaEi
tietoaKommentteja
ja tarkennuksia

Työssä esiintyvät altisteet

- K 1. Vaaralliset tai haitalliset kemikaalit
- K 2. Syöpävaaralliset kemikaalit 1*
- K 3. Allergiaa aiheuttavat kemikaalit 2*
- K 4. Palo- ja räjähdysvaaralliset aineet
- K 5. Pölyt ja kuidut
- K 6. Kaasut
- K 7. Höyryt, huurut ja savut

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

Kemikaalien käyttö

- K 8. Kemikaalien pakkausmerkinnät
- K 9. Käyttöturvallisuustiedotteet
- K 10. Kemikaalien käyttötavat
- K 11. Kemikaalien varastointi
- K 12. Kemikaalien käytöstä poisto
- K 13. Suojainten kunto ja käyttö
- K 14. Ensiapuvälineiden kunto ja käyttö

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

Tulipalo- ja räjähdysvaara

- K 15. Sähkölaitteiden kunto ja käyttö
- K 16. Tulityöluvat ja tulitöiden tekeminen
- K 17. Sammutusvälineet ja niiden merkinnät
- K 18. Poistumistiet ja niiden merkinnät

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

Biologiset vaaratekijät

- B 1. Tartuntavaara, esim. bakteerit ja virukset
- B 2. Sienet, esim. homeet

☐
☐
☐
☐
☐
☐

Muita mahdollisia vaaratekijöitä?

	☐
	☐
	☐

☐
☐
☐
☐
☐
☐

Arvioi riski

Seuraa
tilannetta

Lisätietoja:

1* Vaaralausekkeet R45 ja R49

2* Vaaralausekkeet R42 ja R43 (Löytyvät kemikaalien pakkausmerkinnöistä ja käyttöturvallisuustiedotteista.)

Liite 5. Ergonomia

ERGONOMIA (E)

VAAROJEN TUNNISTAMINEN

Yritys:	Arvioinnin kohde:
Päiväys	Tekijät

Tarkistettavat asiat	Aiheuttaa vaaraa tai haittaa	Ei vaaraa tai haittaa	Ei tietoa	Kommentteja ja tarkennuksia
Työpiste				
E 1. Työpisteen siisteys ja järjestelyt	☐	☐	☐	
E 2. Kulutiet, uloskäytävät ja pelastustiet	☐	☐	☐	
E 3. Portaat, tikapuut ja luiskat	☐	☐	☐	
E 4. Työskentelytason korkeus	☐	☐	☐	
E 5. Istuin	☐	☐	☐	
E 6. Näytöt ja näyttöpäätteet	☐	☐	☐	
Työasento				
E 7. Selän asento	☐	☐	☐	
E 8. Hartioiden ja käsien asento	☐	☐	☐	
E 9. Ranteen ja sormien asento	☐	☐	☐	
E 10. Pään ja niskan asento	☐	☐	☐	
E 11. Jalkojen asento	☐	☐	☐	
Ruumiillinen kuormitus				
E 12. Jatkuva istuminen tai seisominen	☐	☐	☐	
E 13. Työn tauotus ja työtahti	☐	☐	☐	
E 14. Jatkuvasti samana toistuvat työliikkeet	☐	☐	☐	
E 15. Raskaat nostot tai taakan kannattelu	☐	☐	☐	
Työvälineet ja -menetelmät				
E 16. Työkalut, koneet ja laitteet	☐	☐	☐	
E 17. Käsiteltävät kappaleet	☐	☐	☐	
E 18. Työpisteen tuet ja apuvälineet	☐	☐	☐	
Työn muunneltavuus				
E 19. Työtilan riittävyys	☐	☐	☐	
E 20. Mahdollisuus vaihdella työasentoja	☐	☐	☐	
Muita mahdollisia vaaratekijöitä?	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	

Arvioi riski

Seuraa
tilannetta

Lisätietoja:

Liite 6. Tutkimuslupa

Tutkimuslupahakemus (1)

30.5.2013

Haen tutkimuslupaa Mikkelin vankilan henkilöstön Webropol-kyselyä varten.

Työn tekijä/t: Manninen Teemu

Koulutusohjelma/korkeakoulu/yliopisto: Rikosseuraamusala, Sosionomi, Laurea AMK

Toimipiste: Tikkurila

Ohjaaja/ohjaajat: Komulainen, Eero

Työn nimi: Työpaikan haitta- ja vaaratekijät, Mikkelin vankilan henkilöstön riskikartoitus

Tavoitteet/tutkimusongelma: Mikkelin vankilan uusiin tiloihin/toimintaympäristöön riskikartoitus, jota edellyttää Itä-Suomen alueviraston työsuojelukartoitus.

Tarvittavien tietojen / aineistojen määrittely:

Suoritetaan aikavälillä 30.5-7.7.2013 kysely, joka laadittu työterveyslaitoksen vaara- ja haittatekijät lomakkeilla. Kysely on anonymi kysely, joka lähetetään sähköpostilla Mikkelin vankilan koko henkilökunnalle. Tutkimuksen/kyselyn tarkoituksena on selvittää ja kartoittaa sekä samalla pyrkiä ennalta ehkäisemään työpaikan vaara- ja haittatekijöitä. Toimitilojen yksilöimisellä pyritään kohdentamaan työpaikan vaara- ja haittatekijät, joita toimipisteillä esiintyy.

Aikataulu: Kyselyn aloittaminen (Webropol) toukokuun lopussa, vastausten purkaminen elokuussa/syyskuussa. Työn esittely ja valmiiksi saaminen lokakuun/marraskuun aikana.

Työpaikan vaara- ja haittatekijät, Mikkelin vankilan henkilöstön riskikartoitus

Opinnäytetyönä laadin Mikkelin vankilan riskikartoituksen. Mikkelin vankilalla ei ole laadittua riskikartoitusta uusiin tiloihin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön. Tavoitteena on laatia perusta Mikkelin vankilan riskikartoitukselle.

Käyttäisin kartoituksessa mm. työturvallisuustoimijoiden (Terveyslaitos) arviointikaavakkeistoja (sisältäen: kemiallisten ja biologisten sekä fysikaalisten vaaratekijöiden, tapaturman vaarojen ja henkisen kuormittumisen esiintymistä). Toteutus haastattelemalla henkilökuntaa ja havainnoiden puheena olevista työturvallisuusriskeistä. Arvioinnin ohella perehdyn teeman mukaiseen kirjallisuuteen ja rikosseuraamusalan riskienhallintaan liittyvään ohjeistukseen.

Vankilan johtajan hyväksyntä: Mikkeli 30.5.2013

Eva Vesanen

Laurea Hallinto Puhelin (09) 8868 7150 etunimi.sukunimi@laurea.fi Y-tunnus 1046216-1
Ratatie 22, 01300 Vantaa Faksi (09) 8868 7200 www.laurea.fi Kotipaikka Vantaa